

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จัดพิมพ์เป็นที่ระลึก

ในกรณีถวายผ้าพระกฐินพระอารามาน พุทธศักราช ๒๕๕๖

วันเสาร์ที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๖

ณ วัดพระธาตุเชิงชุมวรวิหาร จังหวัดสกลนคร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จัดพิมพ์เป็นที่ระลึกในการถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน

วัดพระธาตุเชิงชุมวรวิหาร จังหวัดสกลนคร

วันเสาร์ที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๖

คำนำ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้รับพระมหากรุณาจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ให้เชิญผ้าพระกฐินพระราชทานไปถวายยังพระอารามหลวงอีกวาระหนึ่ง ในปีพุทธศักราช ๒๕๕๖ นี้ ได้กำหนดเชิญไปถวายยังวัดพระธาตุเชิงชุมวรวิหารซึ่งอยู่ในพื้นที่ จังหวัด สกลนคร

การถวายผ้าพระกฐินพระราชทานครั้งนี้ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้เชิญชวน ประชาคมจุฬาฯ ตลอดจนองค์กรและหน่วยงานต่างๆที่อยู่ในอาณาบริเวณใกล้เคียงกับ มหาวิทยาลัยร่วมกันเป็นเจ้าภาพตั้งที่เคยปฏิบัติมา สำหรับเงินซึ่งผู้มีจิตศรัทธาได้ร่วมบำเพ็ญ กุศลในการถวายผ้าพระกฐินพระราชทานครั้งนี้จักได้มอบแก่วัดพระธาตุเชิงชุมวรวิหารซึ่งเพื่อ ประโยชน์ในการทำนุบำรุงพระอารามและพระศาสนาให้วัฒนาสถาพรสืบไป

ในโอกาสนี้ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้จัดพิมพ์หนังสือที่ระลึก ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติและพุทธศิลป์ที่น่าสนใจในวัดพระธาตุเชิงชุมวรวิหารและหนังสือหายากเรื่อง “นันทโพนันทสูตร คำหลวง” ซึ่งเป็นวรรณคดีพุทธศาสนาในสมัยอยุธยา ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อ เผยแผ่คำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนา และก่อให้เกิดศรัทธาในพุทธศาสนา มาเป็นบรรณาการ แก่สาธุชนทั่วไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในฐานะผู้รับพระมหากรุณาเชิญผ้าพระกฐินพระราชทาน ขอเชิญชวนทุกท่านพร้อมใจกันน้อมเกล้าฯน้อมกระหม่อมถวายกุศลอันพึงบังเกิดมีในทุกส่วน แต่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ และขอให้ทุกท่านที่มีส่วนร่วมใน การบำเพ็ญกุศลครั้งนี้ได้รับอานิสงส์โดยทั่วกัน

(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ภิรมย์ กมลรัตนกุล)

อธิการบดีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กำหนดการ

พิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทานจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประจำปี ๒๕๕๖

วันเสาร์ที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๖

ณ วัดพระธาตุเชิงชุมวรวิหาร ตำบลธาตุเชิงชุม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

.....

เวลา ๐๘.๓๐ น.

พิธีสมโภชองค์กฐินพระราชทาน

เวลา ๐๘.๔๐ น.

นายกสภาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเชิญผ้าพระกฐินพระราชทานเวียนรอบองค์พระธาตุเชิงชุม และพระวิหาร ๓ รอบ

เวลา ๑๐.๐๐ น.

พิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทานนายกสภาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเชิญผ้าพระกฐินพระราชทาน เข้าสู่พระอุโบสถ

นายกสภาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจุกฐป เทียน ที่โต๊ะหมู่บูชาหน้าพระพุทธรูปประธาน กล่าวคำถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน

พระสงฆ์ประกอบพิธีกฐินกรรม

นายกสภาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยถวายเครื่องบริวารพระกฐินพระราชทาน

ถวายพัดรอง ถวายย่ามและถวายเครื่องไทยธรรมของมหาวิทยาลัยแก่พระสงฆ์องค์ประธาน

อธิการบดีและรองอธิการบดี(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์เจษฎา แสงสุพรรณ)

ถวายผ้าไตรและเครื่องไทยธรรมแก่พระคู่สวด ทั้ง ๒ รูป

รองอธิการบดีและผู้ร่วมพิธีในพระอุโบสถถวายผ้าไตรแก่พระอันดับและสามเณร

นายกสภาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอ่านคำปวารณาถวายปัจจัยโดยเสด็จพระราชกุศล

บำรุงพระอาราม

พระสงฆ์อนุโมทนา ประธานสงฆ์ถวายอดิเรก

นายกสภาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและอธิการบดีทักทวน้ำ รับพร

รองอธิการบดี (รองศาสตราจารย์ นายแพทย์เจษฎา แสงสุพรรณ)

กล่าวมอบเงินบำรุงการศึกษาแก่ผู้แทนโรงเรียนปริยัติธรรมวัดพระธาตุเชิงชุมวรวิหาร

ผู้แทนโรงเรียนสกลทวาปี และผู้แทนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์สกลนคร

อธิการบดีมอบเงินบำรุงการศึกษาแก่ผู้แทนโรงเรียน

นายกสภาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยกราบพระพุทธรูปประธานแล้วกราบประธานสงฆ์

นายกสภาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อธิการบดี ผู้บริหารและผู้ร่วมพิธีออกจากพระอุโบสถเสร็จพิธี

เวลา ๑๑.๐๐ น.

นายกสภาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อธิการบดี ผู้บริหาร และผู้ร่วมพิธีถวายภัตตาหารเพลแก่พระสงฆ์

การแต่งกาย

ผู้บริหารมหาวิทยาลัย

เครื่องแบบปกคิขาว สวมหมวก

ผู้ร่วมพิธี

ชุดเบลเซอร์ / ชุดสากลนิยม / ชุดผ้าไทย

พุทธศิลปกรรม วัดพระธาตุเชิงชุมวรวิหาร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จีราวรรณ แสงเพชร*

ประวัติความเป็นมา

วัดพระธาตุเชิงชุมวรวิหาร ตั้งอยู่เลขที่ ๑๒๕๕ ตำบลพระธาตุเชิงชุม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร มีพื้นที่ ๑๙ ไร่ ๑ งาน ๒๗ ตารางวา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย

วัดพระธาตุเชิงชุมวรวิหาร ตามประวัติกล่าวว่าเดิมชื่อวัดพระธาตุศาสตร์ราม สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๓๐๐ ครั้นต่อมาในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๖ ได้เปลี่ยนชื่อเป็นวัดพระธาตุเชิงชุมวรวิหาร และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯสถาปนาเป็นพระอารามหลวงชั้นโท ชนิดวรวิหาร เมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๐๖ กรมศิลปากรได้ประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถาน เมื่อปีพ.ศ. ๒๔๗๘

หลักฐานประวัติศาสตร์สมัยตำนาน

สำหรับองค์พระธาตุเชิงชุม เป็นพระธาตุที่มีประวัติความเป็นมาเกี่ยวข้องกับกำเนิดเมืองสกลนคร ปรากฏเป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์สมัยตำนานบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำโขง คือ **ตำนานพระอัฐนครธาตุ** หรือตำนานพระธาตุพนม ซึ่งเป็นตำนานที่อธิบายประวัติเมืองโบราณ โดยผูกเรื่องราวเริ่มต้นสืบย้อนกลับไปถึงสมัยพุทธกาล กล่าวถึงสมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า เสด็จมายังบริเวณภูเก้าหรือภูเมืงศรีโคตรบองและเมืองสุวรรณเขต ทรงตรัสกับพระอานนท์ว่า จะเสด็จไปชมรอยพระบาท (ประทับรอยพระพุทธรบาท) ที่แคมหนองหานหลวง ซึ่งพระยาสุวรรณภิงคารเป็นผู้ปกครองเมืองหนองหานหลวง ซึ่งมีกระโจมหัวค้ำหรือมังกูฏทองคำ สังวาลย์ค้ำและน้ำเต้าค้ำคนโททองเป็นเครื่องประกอบอิสริยยศ

ครั้นเสด็จมาถึงหนองน้ำ ทรงพบพญานาคโทธนาคนาค ซึ่งตำนานกล่าวว่าเป็นเชื้อพระวงศ์ของพระเจ้าศรีสุทโธทนะ ครั้นต่อมาได้บังเกิดบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์นามโทธนาคนาคเทวบุตร สมเด็จพระบรมศาสดาได้เสด็จไปยังเมืองหนองหานหลวง ทรงประทับรอยพระพุทธรบาทแต่พระยาสุวรรณภิงคาร ณ ปรางปราสาท ขณะนั้นบังเกิดปาฏิหาริย์มีแก้วออกมาจากพระบาท ๔ ลูก ทรงมีพระพุทธรูปกาดรัสว่า ณ สถานที่นี้เป็นที่ประดิษฐานรอย

* หัวหน้าภาควิชาทัศนศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พระพุทธบาทของพระพุทธเจ้าในภัททป์ โดยพระอติตพุทธเจ้า ๓ พระองค์ คือ พระพุทธเจ้า กกุสันธะ พระพุทธเจ้าโกนาคมนะ พระพุทธเจ้ากัสสปะ ได้เคยมาประดิษฐานไว้แล้ว ณ ที่นี้ส่วน แก้วลูกที่ ๔ คือพระตถาคต และในกาลอนาคต พระศรีอริยเมตไตรย ก็จะได้มาประดิษฐาน รอยพระพุทธบาท ณ สถานที่แห่งนี้เ็นองค์ที่ ๕ ครั้นสมเด็จพระบรมศาสดาประดิษฐานรอย พระพุทธบาทแล้ว ทรงมีพุทธทำนายว่า ท้าวพระยาผู้มีบุญจะมาเสวยราชสมบัติและอุปถัมภ์ พระพุทธศาสนา จากนั้นทรงตรัสเทศนาธรรมนครนิทาน กล่าวถึงการกำเนิดบ้านเมืองและ การประดิษฐานพุทธศาสนาในดินแดนนี้ พระยาสุวรรณกิงคารเจ้าเมืองหนองหานหลงบังเกิด ความศรัทธาเลื่อมใส ได้น้อมถวายมงกุฎคำแต่สมเด็จพระบรมศาสดา จากนั้นสมเด็จพระบรม ศาสดาได้ประทับรอยพระพุทธบาท บนแผ่นขดานหินฝั่งตะวันออกและฝั่งตะวันตกของแม่น้ำ ธนที่ ประทานพญาโทสนาคราช ๒ รอยบนยอดเขา เพื่อให้บ้านเมืองปราศจากคนพาล รอยบาทที่ ๓ บนแผ่นหินที่อยู่เขาใกล้แม่น้ำเป็นรอยที่ ๔ เพื่อโปรดเหล่าพญานาคและเทวดา และทรงประทานรอยบาทรอยที่ ๕ ประทับ ณ ตำแหน่งเดียวกับพระอติตพุทธเจ้า เพื่อหมาย เมืองในดินแดนชมพูทวีปว่าเป็นมงคลแต่ปฐมกาล

อนึ่งรอยบาทที่หมายชมพูทวีป มีปรากฏหลักฐานในเมืองเชียงใหม่ บนคอยผาร้าง รุปสำเนา^๑ ซึ่งรอยบาทของพระตถาคตจะสั้นกว่าพระอติตพุทธเจ้า ๓ องค์ ในภัททป์ มีขนาด ความยาว ๑ วา ๒ ศอก ครั้นเมื่อพระยาสุวรรณกิงคารได้สดับพระธรรมเทศนาบาทลักษณะ และอุปหาริยธรรม ทรงปิติปราโมทย์ยิ่งนัก จากนั้นจึงทรงสร้างอุโมงค์หินปิดรอยพระพุทธบาท ด้วยเหตุดังกล่าวนี้จึงเป็นที่มาของพระธาตุเชิงชุม

พุทธศิลปกรรมและหลักฐานโบราณคดี

พระธาตุเชิงชุมเป็นพุทธเจดีย์ที่มีแผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยม ก่อสร้างเสริมขึ้นจากส่วน เรือนธาตุของปราสาทเขมร ซึ่งได้ปรากฏอิทธิพลศิลปะเขมรราวพุทธศตวรรษที่ ๑๕-๑๖ โดย ก่อเป็นปราสาทหินทราย เช่นเดียวกับหลักฐานที่พบบริเวณใกล้เคียง ได้แก่ พระธาตุนารายณ์ เจงเวง อ.เมือง จ.สกลนคร, พระธาตุตุ่ม บ้านธาตุตุ่ม ต.ธาตุเชิงชุม อ.เมือง จ.สกลนคร

^๑ ซึ่งจากเค้าเงื่อนของตำนาน แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางประวัติศาสตร์พุทธศาสนาระหว่าง ตำนานพระอริยครธาตุ(ตำนานพระธาตุพนม)ที่กล่าวถึงการประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุในดินแดนล้าน ช้างกับตำนานพระเจ้าเสียบโลก ซึ่งกล่าวถึงการประดิษฐานรอยพระพุทธบาท ณ สถานที่ศักดิ์สิทธิ์สำคัญ ในดินแดนล้านนา

ถัดขึ้นไปคือส่วนฐานทรงบัวเหลี่ยม รองรับฐานบัวลูกแก้ว เหนือขึ้นไปคือองค์ระฆัง ทรงบัวเหลี่ยม รองรับยอดบนสุดทรงกรวยในแผนผังสี่เหลี่ยม ตามรูปแบบพระธาตุที่ปรากฏ ในดินแดนล้านช้าง ขนาดความสูงจากส่วนฐานถึงส่วนยอด ๒๔ เมตร

จารึกวัดพระธาตุเชิงชุม (สน.๒)^๒ ปรากฏเป็นจารึกที่กรอบประตูหินทราย ซึ่งเป็น ประตูทางเข้าหลักด้านทิศตะวันออกของปราสาทหลังเดิมซึ่งเป็นเทวสถาน จารึกด้วยอักษร ขอมโบราณ ภาษาเขมร จำนวน ๑๒ บรรทัดกำหนดตามรูปอักษรราวพุทธศตวรรษที่ ๑๗

คำจารึก	คำแปล
๑. // ษญมี โจร ษตถ ษยานกษ	๑. แรม ๙ ค่ำ เดือน ๗ ชยนักษ-
๒. ษร องศรวาร นุ เญง ษมาบุค	๒. ษร วันอังคาร ด้วยพวกเราพากันไป
๓. ปงคปฺ ทุ โษถญว วล ษ มุล วุนรุ วิ	๓. ชี้แจงต่อโชถญพลผู้เป็นหัวหน้าหมู่บ้านพนรุพิ-
๔. เนาว มน กุเสตง วาทุย ษุมย ษาย ษร	๔. เนา ตามคำแนะนำของกัมเสตงว่า ที่ดินชระ-
๕. เลง กำลุง โคล คุ เญง ปงคปฺ เนาว อํ	๕. เลง ซึ่งอยู่ในภายในหลักเขตนั้น เราได้มอบ ให้หัวหน้า
๖. ปาล ษุมย คุ กังง โคล ลิง นุ ค โถญ	๖. ที่ดินซึ่งอยู่ในหลักเขตให้ขึ้นอยู่กับโถญ
๗. ษ มุล ษรเลง เกรวา โคล ลิง ษ โถญ	๗. ผู้เป็นหัวหน้าแห่งหมู่บ้านชระแสง ส่วน นอกหลักเขตให้ขึ้นอยู่กับโถญ
๘. ษ มุล วุนรุ วิ เนา// มทยนกษษร	๘. ผู้เป็นหัวหน้าแห่งหมู่บ้านพนรุพิเนา มีทษนัษษตร
๙. ษาทิตยวาร นุ โษถญว วล ษรเลง ษวน ษญ	๙. วันอาทิตย์ โษถญพลแห่งชระแสง ถวาทษ
๑๐. ๔ ษ วระ ษมรุ ปิ ษ ทนยิม ษรุ นุ ษเร	๑๐. ๔ คน แต่เทวรูป วัว ๓ ตัว ช้าวเป็ลือกและนา
๑๑. จำลกรานต นุ ษา ปิ ทุท นา องคยุ	๑๑. แต่ส่งกรานต์ และไว้ประจำแก่
๑๒. โษถญวล คิ นา ษายตุ ฝง/	๑๒. โษถญพล เพื่อให้ดูแลในสิ่งทั้งปวง

^๒ กรมศิลปากร, จารึกในประเทศไทยเล่ม ๓ (กรุงเทพฯ : กองหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร, ๒๕๒๙), หน้า ๒๘๔-๒๘๖.

ข้อความจากจารึกได้กล่าวถึง การแบ่งเขตการปกครองที่ดินแก่หัวหน้าหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้าน ดังปรากฏรายชื่อหัวหน้าหมู่บ้านนาม **โชตณพต** ชื่อหมู่บ้าน **พนรุพิเนา** รายชื่อที่ดิน พระแสงและโชตณพตแห่งพระแสง การกัถปนาถวยทาส ๔ คนแต่เทวรูป ๖ ตัว ข้าวเปลือกกรวมทั้งที่นาแต่ศาสนสถาน แสดงให้เห็นถึงความสำคัญขงปราสาทหลังนี้ ซึ่งแต่เดิมเป็นเทวสถานศูนย์กลางประจำท้องถิ่น ก่อนที่จะมีการปรับเปลี่ยนกลายเป็นวัดในพุทธศาสนา ดังปรากฏร่องรอยการบูรณะที่มีก่อเสริมส่วนเรือนธาตุ องค์ระฆังและส่วนยอดคูบัวเหลี่ยมตามรูปแบบพระธาตุในดินแดนอีสาน ศิลปะล้านช้างในเวลาต่อมา

พระธาตุเชิงชุมนับเป็นปูชนียสถานคู่บ้านคู่เมืองสกลนคร ปรากฏที่ส่วนกลางของดวงตราสัญลักษณ์ประจำจังหวัดและคำขวัญจังหวัดสกลนครคือ **“พระธาตุเชิงชุมคู่บ้าน พระตำหนักภูพานคู่เมือง งามลือเลื่องหนองหาน แดะระการตาปราสาทผึ้ง สวยสุดซึ้งสาวภูไท ถิ่นมั่นในพุทธธรรม”**

พระวิหาร

สร้างขึ้นทางด้านทิศตะวันออกขององค์พระธาตุเชิงชุม ต่อเชื่อมกับส่วนเรือนธาตุปราสาทหินทรายหลังเดิม พระวิหารเป็นอาคารก่ออิฐถือปูนมีลักษณะแผนผังจตุรมุขรูปกากบาท ภายในประดิษฐานพระพุทธรูปปฏิมา **“พระองค์แสน”** ซึ่งเป็นพระพุทธรูปปฏิมาก่ออิฐถือปูนลงรักปิดทอง ขนาดหน้าตัก ๒ เมตร ความสูงจากส่วนฐานถึงพระเมาฬี ๓.๒๐ เมตร พระพักตร์ยาวรีคล้ายวงรูปไข่ เม็ดพระศกเรียวยแหลมมีขนาดเล็ก อุษณิษะเอนลาดต่อด้วยพระรัศมีซ้อนเป็นชั้น พระกรรณยาว ประทับนั่งขัดสมาธิราบ ปางมารวิชัย ครองจีวรห่มเฉียง เปิดพระอังสาขวา ชายสังฆาฏินาวจรตพระนาภี ปลายตัดเป็นเส้นตรง พระองค์แสนนับเป็นพระพุทธรูปปฏิมาที่มีความงดงามยิ่งตามรูปแบบศิลปะล้านช้าง และเป็นพระพุทธรูปปฏิมาสำคัญคู่เมืองสกลนคร

พระอุโบสถหลังเดิมและรอยพระพุทธรูป

พระอุโบสถหลังเดิมหรือสิมเก่า มีลักษณะเป็นสิมโถงเป็นอาคารก่ออิฐถือปูน ผนังเจาะช่องมีระเบียงล้อมรอบ ส่วนหลังคามุงกระเบื้องไม้แบริ่นเกล็ด หันหน้าไปทางทิศใต้ ตามประวัติกล่าวว่สร้างขึ้นเมื่อพ.ศ. ๒๓๗๐ ครั้งพระธานีเป็นเจ้าเมืองและคงจะได้มีการบูรณะ

มาโดยตลอด ภายในพระอุโบสถหลังเดิมหรือลิมเก่า ประดิษฐานรอยพระพุทธรบาทศิลาทราย ซึ่งนับเป็นรอยพระพุทธรบาทองค์สำคัญ สอดคล้องกับเนื้อหาที่ปรากฏในตำนาน อันอาจหมายถึง ให้เป็นรอยพระพุทธรบาทที่สมเด็จพระบรมศาสดามาสัมพุทธเจ้าทรงประทับเป็นรอยที่ ๔ ของพระพุทธรเจ้าในภัทกัปป^๓

ในส่วนของรูปแบบศิลปกรรม รอยพระพุทธรบาทองค์นี้เป็นรอยพระพุทธรบาทเบื้องขวา ที่กลางฝ่าพระบาทปรากฏสัญลักษณ์รูปธรรมจักร แวดล้อมด้วยสัญลักษณ์มงคล ๑๐๘ บรรจุในช่องดาวตาราง ซึ่งลวดลายลบเลือนไปมาก อย่างไรก็ตามถ้าหากมีการกำหนดอายุ อาจพิจารณาได้จากรูปสัญลักษณ์เขาพระสุเมรุและเขาตดบริภัณฑ์ที่จำหลักอยู่เหนือลายธรรมจักร รวมทั้งระเบียนการจัดรูปสัญลักษณ์มงคล ๑๐๘ สันนิษฐานว่ารอยพระพุทธรบาทองค์นี้ คงจะสร้างขึ้นในสมัยอยุธยา ราวพุทธศตวรรษที่ ๒๒-๒๓ ซึ่งอาจเป็นระยะเวลาที่มีการบูรณะ ก่อเสริมองค์พระธาตุให้กลายเป็นวัดในพุทธศาสนาดังปรากฏสืบมาจนถึงปัจจุบัน

บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์

เป็นบ่อน้ำซึ่งเชื่อว่ามีมาแต่เดิมพร้อมองค์พระธาตุเชิงชุม เชื่อว่าเป็นน้ำที่ไหลมาจากเทือกเขาภูพานเกี่ยวข้องกับเรื่องราวที่ปรากฏในตำนาน ในอดีตจะมีการนำน้ำจากบ่อน้ำนี้ไปประกอบพิธีกรรม

ลำดับเจ้าอาวาสวัดพระธาตุเชิงชุมวรวิหาร

๑. พระครูหลักคำ
๒. พระครูชิน
๓. พระครูเหม
๔. พระครูเลื่อน
๕. พระครูสอน
๖. พระครูพรหมา

^๓ ภัทกัปปหรือภัทรกัปป คือ กัปปปัจจุบัน เป็นกัปปที่เจริญ ซึ่งจะมีพระพุทธรเจ้าอุบัติติดต่อกัน ๕ พระองค์ คือ พระพุทธกุกุสันธะ พระพุทธโกนาคมนะ พระพุทธกัสสปะ พระพุทธโคดมะและพระศรีอริยเมตไตรย

๙. พระครูหลักคำ (พน) พ.ศ. ๒๔๓๐-๒๔๕๓
๙. พระครูสถมณกิจสังฆปาโมกข์ (บุตรดี ปัญญาอุทโท) พ.ศ.๒๔๕๓-๒๔๖๖
๑๐. พระเทพวิมลเมธี (วันดี สิริวัฒนโณ) พ.ศ. ๒๔๗๖-๒๕๒๙
๑๑. พระเทพวิสุทธาจารย์ (กง โฆสโก) พ.ศ. ๒๕๔๒-๒๕๕๒
๑๒. พระเทพสิทธิโสภณ (สุรสิทธิ์ กิตติโสภโณ น.ธ.เอก) พ.ศ. ๒๕๕๒- ปัจจุบัน

บรรณานุกรม

กรมศิลปากร. **จารึกในประเทศไทยเล่ม ๓.** กรุงเทพฯ : กองหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร, ๒๕๒๙.

พุทธตำนานพระเจ้าเลียบโลก. เชียงใหม่ : โครงการหนังสือธรรมะ ธรรมทาน คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๒๓.

อุรังคธาตุ(ตำนานพระธาตุพนม). กรุงเทพฯ : กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร, ๒๕๓๗.

นันทนาการนันทนาการ

เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร กรมพระราชวังบวรฯ ทรงนิพนธ์

๒๑๔. ๓๑๑๖
ธ. ๑๗ น.

นันทโศปนนันตสูตร
คำหลวง

เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร์ กรมพระราชวังบวร ฯ

ทรงนิพนธ์

พิมพ์ครั้งแรก

แจกในงานศพเจ้าพระยาสุรพันธ์พิสุทธิ์

แต่

ท่านผู้หญิงอยู่

ร.ศ. ๑๒๖

๔๑๖๖

โรงพิมพ์ไทย

นิพนธ์โทปนิพนธ์ลุตฺร คำหลวง

พระมหาโมคคัลลานะเถร ทรมานพระยานันโทปนิพนธ์นาคราช

จบบริบูรณ์

สุตฺตฤทธิกฤตฺยปฤชฏเฐนิตฺมํ โฟธิธวานิมํ สุตฺตํ

นโม ตัสส ภควโต อรหโต สัมมาสัมพุทฺธัสส

นินโทปนิพนธ์ลุตฺรํ วิพฺธิ มหิตฺธิ

ปุตฺเตน เถรภุชเคน ทมาปยนิโต

อิทฺฐูปเทสฺวิธินา ชิตฺวา มุนินฺโท

คินฺเตชฺสา ภวตุ เต ชยมิงฺคฺถานี

นโมสฺสิตฺวา ชินพุทฺธิ

สฺทิตฺมมมตฺปี จ

อริยสุสมุตฺตมํ

สามภาสาย สิตฺธิจฺ

นินโทปนิพนธ์นามกํ

วิกฺขามิ ปวฺร วิตฺถํ

ตัสส วสุทฺตมํ

นุพฺทิตฺวณฺทรายโก

อหิ อันทว่าข้า สิริปาโต นาม ผู้ซึ่งมหาสิริบาท เมื่อใน
 กาดบรรพช - ครันนิวัตตนิเวศ เป็นกระษัตริย์เพศว่า ชัมมชิ-
 เบลัสตชยเชฐสูริยวิธนาม กษัตริย์เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร ไชยเชษฐ
 สูริยวงษ เดวราชชงศฤงคาร วังบรรลณามงคต ดำกต
 เป็นฝ่ายหน้า ฌญบัจจามิตรแพพ่าย นมัสสิตีวา กวาย
 นมัสการบังคม ชินพุทฺธิ ซึ่งสมเด็จพระเจ้าเนนทรทศพล อันฌญ
 เบญจวิฆนารทั้งห้ากัถ แต่ข้าพระองค์ นิกนมัสการเคารพย สัตถมม ๑
 ซึ่งพระนพโลกุตตรธรรมทั้งเก้า แต่พระปริยัตติธรรมเจ้าทั้งหลาย
 หมายทั้งแปดหมื่นสี่พัน พระธรรมชั้นชั้นกัถ แต่พระสัตถธรรมน
 อุตตมา อมต อันนฤมตาจากมูทิต แต่ข้ากถิตนมัสการ
 อริยธัม ๑ ซึ่งพระอชฎาวิยสังขกัถ ความเท้ามมคติตั้งขี น
 กมังคม อุตตม อันอุตตมบวรรา ครันแต่ข้ากวายนมัสการ
 ซึ่งพระรัตนไตรยสถานเสด็จประณามนบ วิกขามิ กปรารพกั
 เพื่อกักถ่าว วักถุ ในเรื่องราวนิทานธรรม นันทโศภนันท-
 นามกั อันซึ่งอนันโทปนันท ปวริ อันมีพจนุذنธิบวร
 สิริฐัฐ ให้เกลี้ยงเกลาในอักษรแต่พากยา สามภาสาย ด้วย
 สยามภาษาแห่งไทย นิสสัย เหตุอาไศรยพระบาท มครภาด
 ซึ่งมีในมครภษา อหิ อันทว่าข้าพระบาททุกคต นุบัททวินิต-
 รાયโก ก็พ้นจากอันครายบัททรวาสรรพพาพาร วธา ด้วย
 อำนาจพระบารมี ศัสส รตนัตถิตยปณามัสส แห่งพระศรี
 รัตนไตรยประณาม อัสสิ จงมีตามปรากฏาแห่งข้า เทอญ

ทิพพมานวนิกรมาริตี สุวัจิริวิษลทาการนานาวินณสมชด-
 ชคจกจากจาปสร โทมรมุสสลดบัพพตมหามหิริหีบปพรหตถัจตุ-
 ที่ปกเอกปีปหารปาวัสส์สกาณันถพลชติมนันตถคามธาคิสส์สรพ-
 ลนิกาย ปวาเชตวา ทสพลจตุเวสวริชชีวิสวาทาทิคุนทาย-
 กัสส สัพพตตวนันตสปลิตกิตวา ยสมห็นทปถณมหนันท-
 บถณามหนันทานัน ปาวคเตน วิวิธปการวินยพายุกุสเสน ทที่-
 ทมเทวตามนุสสันนาคยักชาทินัน โอพารวินยาย วิชทิตวา จตุ-
 ราปายานิกทอิทิมัจฉามัคคโต ปริโมเจตวา สกสธริยาภิปฏิจิติ
 นิรุตทวมัจฉานตสชช นีพพานมทานคราภิมชช อัญจิงคิมัค-
 คีปโปว มัคค ปติฏฐีจปนมนเนน โลกนาเถน ภควตา นิทาธ-
 สมเย มัชฌนิตถิกกาเถ ทุสสททรมเตชนทินกรเตไซ วีย
 นิทาธสมเยสริยัคคมนัน วีย จ อุตสมเย ปุบเปววิกสนัน วีย จ โททิ

ย อเนน โลกนาเถน ภควตา นิพพิเสวณกรณัน อันทว่า
 สมเด็จพระโตกนารณุนิวร ผู้เป็นอธิสรณแห่งไตรโลกยจุธาโลกา
 จารย แดเสร์จน่าเพญพุทธบารมีสัมคังษ์ จังคณิงโดยพันถือ
 ทสปาวรมิตี อหนึ่งคือพระทศบารมี ธน่าเพญด้วยปรีดีสามารถ
 พระบาทบริคยาททานอนันต์ มีอาทิกคือไอศวรรยสมบัตติ แห่ง
 บรมจักรพรรดิราชา อันเปนที่เด่นหายิ่งนัก อันกอบปรด้วย

กัจจกรัตนเปเนอาที นานาราชอุปกรณ บวรรัตนกรการ มีต้น
 ว่ารคัมถวารคัตถ ไททฺยพฺรณประพาดรัตน สังขทกษินาวฏฺฐ
 สุพฺรณ รัชฏสฺรพทานา โอทยาหาราภรณ เครื่องบัจจุสรณ
 อนันต์ อันโถภมัจฉรยแห่งสัตว์ โดยยตรกัตติผูกพัน ถือ
 นั้นคงด้วยแท้ แม้แห่ง โดยยทั้งหลาย หมายถึงในใครภพนั้น

ทศอุปปารมิตี พินหนึ่งคือทศอุปบารมี พระชินศรี
 บริติยาค บำเพ็ญมากแห่งพระชาติ ด้วยสามารถสรีรทศา ปตง
 พระภายาเปเนอาที พระสีโรนารตคสาชดา อันประดับด้วยเครื่อง
 ราชชาติโพธ อนึ่งได้ศให้พระวรมางษเหตุไทย พระยुकคในย
 พระองค์ อันขรวงพระโธลถมถา แดพระนาสิกะพระภรณ
 พระหัตถ์ แดพระบาทบัทมทั้งคู่ อันหม่อมรณรนา ขอบ
 หทัยยิ่งนัก เปนที่รักแห่งอาคม พระโลกิศวรนารตสละได้
 ด้วยง่ายให้เป็นทาน มีด้วยอเนกประการ แด

ทศปรมิต์อุปปารมิตี พินหนึ่งคือทศปรมิต์อุปบารมี ธิให้พระ
 ชั่วชีวิต ปรดิทพระชนมพระชาติ ด้วยสามารถแสงพุทธโพธิ์
 เพื่อจะโปรดสัตว์คณา จะพาไปสู่นครนฤพาน อันว่าการพระองค์
 ปตงบริติยาคชพิตรคังนี้ อันเปนที่รักแห่งพรหมคณา แลอมรินทรา
 คณเทพนิกนรพรรคา เพื่อรักภายาชัวคัม แดพระมุณินทร
 นารตสรีเพชฌ์ เล็กจำบำเพ็ญพระบารมีสามสิบประการ ถิ่น
 กาดนทานญี่สิบอสงไขย มีกำไรแสงมหากัถ์บ์ อันส้มเค็จพระ
 ชีเนนทรทศพต ผลญมาราธิราช เจ้ากามชาคุพศุพรตติ แด

ฆนัตหมู่มารโยเซศ อันทุมิครเพศกายา มีรูปานานัตว เปน
 ฆนัตพฒนาเนก มารดิเรกพิงกถว คุวสูงบงคคณานต์ รุปา
 มารนาหา เปนเทพคามานุษ อดุบัติติเปนครรรพ กุมภัน
 ชาติสูรยักษิทธิ เปดงเปนวิถยารร เปนกินรสูบรพน ตาง
 บางณัรรูปา เปนพญาไกรสร เปนสูกรพิยัฆา คุวคชัค
 คเสนทรากาสร์ เปนพานรสูงคาค อัจฉาสวณมฤคคา เปน
 พฤษฏากตโคพลตะ ฤพอะเปนวราหพานรโฆมต กทิง โทน โค
 กวาง ตางบางเปนวิถาร ตางมารเปนนาคราช แมตบมถัน
 พราวศพรายแสง ตางจำแดงกายา เปนลับปาอัชฌักร เปน
 สุนัขไนแตษนี้ ตม่งพิศูวโตรจ พานรโตตตมจร เปน
 พังพอนเปนเสื่อแผ้ว แล้วหมู่ยักษนาหา นฤมิครเปนบักษา
 คณางค์ ตางบางเปนหงษบักษา นกคตรุมกานถาง เปน
 นกยางเสนภมรโมร เขาเพดองไกรญจคิฆณา เปนสฤณา
 ค้อนหอย แข่งกันตอยโอบยบิน เปนกุมภิวสูงสูมาร เปน
 พิชตารกายา เปนมกรวาเปนนาค แลเดือนหลดากรูปา เปน
 มัจฉากูรรมะศ แลมารโยเซศทั้งหลาย มีรูปกายมหันต์
 คุจวัสถันคคากตเมฆ ยังพรพรเชกชารา ไนมหาทวิปทังสี ให้
 มีอั้งคั้งคก ฝนสรุสกรแข็งซ่า ในครั้งคราที่เดี้ยว ฆรอุ่ม
 เขี้ยวหมู่มาร บ้างชี่ยานนาหา หัษฉาด้อเครื่องยุทร สัรพาวุช
 สัรหตอน ไคมรค้อนครกสาก พฤคษามากนองเนื้อง แล้ง
 ศาศ์ครเมต็องอาภา กถลักฆณาพิทษยุต ฝุคพรายในเวหาศ์

อาตจข่มจข่า สัตว ในแห่งหด้าทังหดาย อันประพฤคคีฝ้าย
 ช่ายมาร แถเปนสถานแห่งอมรา น้อกามาพรน้น
 แถส่มเต็จพระศรีธรรมพัชญ์ ผู้กำจัตริปัญุมบาป ปราบ
 หมุ่มมารให้พ่ายแพ้ว เทียงแท้วด้วยโยธา ค้อบุนยาพระทศบารมี
 ชันส่มเต็จสาถกยสี่หรัภษา ทรงพระเบญจาบริติยาจ อันมีภาคิ
 ห้าประการ แถพระราชทานรังวัด อันจนับกัลป์มิได้ แถตุแก่
 โงยธรรม สัพพัชญุตัญญาณ แถให้คูนุประการบวร
 โลกุตครส่มบัตตี ค้อทศพตจตุเวสารัชชญาณทังปวง ในชวง
 วิชยบมรพฤกษโพโพธิ์ อันโพโรจจุ้ ในนาภีพัสุชา แถ
 ส่มเต็จบมรจักษุมาสรวเพชญ์ เต็จจุพุทธยาตรถี่ตา ตฤณโณรรช
 จตุรามหรรณพ เลอศตบโลกยโลกา ยิงบุนยานุภาพนัค
 เลอศยศคักค้อคุดมา อรรคาธรรมบุนาย บรรยายชรวโมวาท
 ฉลาดด้าโลกยนิกร กตั้งสอนสัตวทังหดาย หมายมีอวคคีอเทวา
 ยักษามาณุษนาค อันผู้ชันจัทรมานยากนัคหนา ส่มเต็จมุเนศ
 ศวราบพิตร เปล็ดองไปดปลิตให้พัน จากหนทางมฤจจา
 อันพาสัตวทังปวงไป ทนทุกขในนิริยาบายทังสี่ แถส่มเต็จ
 อธิบตีแชรรยา โลกจาจารย์พ่านัก ฉพอซึ่งพระภักคิรบวร
 ยิงมทานครนฤพาน อันพันจากสถานอุบัตถวาสรวพาทุกข อัน
 บมรคชอันนศ อันพระอารยเจ้าทังปวงย้อมปราถนา เปนที่
 แสงหาเปนที่รัก แถส่มเต็จโลกยพ่านกนึ่สืบสกล มีพุทธกมต
 หฤไทย ถกนสัตวไว้ให้บวิสุทธิ ในมกฏอุคคมาทาง ค้อ

พระอัยฆวางคิกมัทค แดตักษณอินทวรมาน ให้พาดเสี้ยพยคร่ำร้าย
 อันหมายหมั้นสัญญา ว่าอาตมายังนี้ได ในพระสรพรเพชญ์
 โพรธัมภาร อันตั้งสถานเลขคี่นี้ กถรคัมพินแดง มัดช
 แรงจำรูต แดงสุยส์องจำรัส บำบักมัตมหนช อันบุทคตท
 ด้วยยาก ในภาคอรรมทิวา เพลาสุยเทเวศ ในเมื่อเจตร
 กาดมาล อันอุณหาลโลกา คุงพระภาณูเทวบุตร ผุดผาด
 รตกันไถ อรุโณทไทยขึ้นมา เมื่อไภษยวราศร์กาล ยัง
 บุษปมาตยใหญ่่น้อย ให้ขึ้นช้อยบานแบ่ง แห่งอินทวรแก่ฤ
 อันเป็นตักษณประมา แห่งลัมเด็จพระชินนทราจารย์ อิท
 ทมนิ อันพระองค์ทรมานแดวนี้ อันจักริย ยังม่เป็น
 อศีจรรยก่อน แด

อิทิ ปณัจฉริย ยัม ทิสส์ ตถาคทานูมเตน กปิปเตตทิสส์-
 สาทิกมส์เชยยัม กทาธิการลัมปนโน อินทเววาลีโก เตล
 ทัททมนานัม ทเมทวา มิจฉามคคโต ปริโมเจตวา ลัมมา
 มคคปติฏฐิจเปตวา นิพพิเสวณนกาลิ

อันทเววาลีโก อันว่าพระอรรมพามบรมคิษย แห่งลัมเด็จพระ
 ลัมกิตศควาจารย์ คือพระมหาโมคคัลลิตถานเถรา อันมีบุรพ
 ปราณชาติทำไว้ ลันอสังไชยแดนกัถบ์ แดลัดทังปวงอินทวรมาน
 ยาก ชกชกัมาจากมารรมฤจจา กตั้งไว้ในลัมมาทฤษฏิมารรค
 ให้ปราลจากพาดพยศอันร้ายได้นั้น แดทรมานอันโคอินชุกคมา
 พันอันว่าทรมาน แห่งพระมหาโมคคัลลิตถานชุตตม ด้วยบรม

นันทโพนันทสูตร คำหลวง

มุกตวา สัมพุทธาธิบาย หมายแห่งทรมานอันนี้ อัจฉริย
ว่าเป็นที่อัจฉริย คืออัจฉริยดิเรก แล

ถถั อันทว่าพระมหาโมคคัลลาน ทรมานสัตว์ได้นั้น เปน
อัจฉริย ดังฤฯ

เอกัสมิ กิร สมะเย สัมมาทัญญูจิโก กัมมผลสัทธินโต
อนาถปิณดีทีโก เสฏฐิจิ สกียททยัพพันตวรคตวาคทหนไป
ชลิตกัปคคิชาลสทธปรีตาทิปิ สกถเวหา สุรมนุชสุบุดัน
คณิพพยักชาทิม ททยปริลาหุอุปสมนนิบุดัน คิวิวาไซคตุง
คาวนิตลพหลตนา กัมภินภวิสาลมภิกวนิ สกถเวเนยเย
โสทวิวารากิสัญจิตามตวรสวร ทิโลกมณีสทลสัพพา ปติวิ
ธาย กักชนธสนทานิ จีรกาลไปเวทคตสัพพาสววิธารณสมัตถิ
ทศคตีสสัททมานิ สัพพสัทตนิกรณิ ธารณิ ภคตคา
โลกทีเปเน ทสัส มุชฉิวิวอติสวณียตวรรมณินังสวิสสุจัน
อัญจิงคสมันนาคเตเน พรหมสเรน เทสทิ อติมธู อิมมว
สุทวา สสาทพรพหุมานสทธิตมานโส เทวตามนัสสนิกรมานีย
คณนิกรสมันนาคตัสส มนิวรสส คณิ อานยิตวา เสว ภันเต
โลกปีตามหาชนธมทิโต บุปฺพะหิ ภิกขุสเทหิ สัทธ
อิมหากั เคเห ภิกขุ คณิหตุทิ นิมนเตตวา สหัสสนย-

หน้ โทปนันทสุคร คำหลวง

๓๓

ตรีเศสณา มั่งอ่าสรวทังผอง อันจองค์ต้วสันกาดนาน
ในขันธสันดานสัตว์ทังหลาย อันเกอดแตกตายเวี่ยนไป ในไตรโลกย
มณฑล อันสมเด็จพระทศพรพระองค์ ดำรงสัตว์ทังปวงไว้
ให้ตุ้ในแก่นสาร บมิให้ตกไปในภูมสถานทังหลาย คือจตุรา
บายทุกขา แดพระสัทธิธรรมมาสู่ขุมาย สุกกว่าสถานสี่เรนทร์
อันชื่อสุเมรวุทธา พระธรรมหนาด้วยคุณ ยิ่งกว่าพสุษตดา
พระสัทธิธรรมอันดีก อธิกถักษณประมา กว่ารัตนินธิ์ อัน
กล่าวคืออวรัจคุรสมุทร์ แดพระธรรมุดคโรวาท อันว่าอนาค
บดินทิกนััน ถวายเครื่องสรวพบุชา บั้สันนาการคำรพย
ประณามนบสรวเสวีญ เจวีญแห่งนิกรพระคุณวรา แห่งสมเด็จพระ
วิสุทธเทพคามนิวร อันอมรรนรคณา โลกยสัตว์ธาเปรมปรีติ
จึงนิมนตพระศรีสรวเพ็ชญ ข้ำแต่สมเด็จพระพุทธองค์ ผู้เป็น
พงษสุริยา อันเป็นพระชนกาทิราช ทู่วโลกธาคุบุชา ข้ำขอ
อัญเชอญเสด็จพระพุทธองค์ จงรับโภชนสุปพยัญสน์ กับด้วย
พระอรหันต์ถ้วนห้า ร้อยในเรือนข้ำพระพุทธเจ้า เพลาเข้าพุกนััน
แล้วเศษฐีถวายอภิวาท แทบพุทธบาทยุคคด สมเด็จพระญาณ
สมนตกรการ เปรียบด้วยกมุทบานประดับ กับด้วยหมู่แมลงภู
บินหวี่หวู้ว้อนร้อง รวงก้องไปมา ในพนธวาทบุเมศ แห่ง
สมเด็จพระเจ้าศรีศรีมคัชวา อันนี้เปเนอุประมาคฤหบที้ กฤษดาณชดี
พระบาท ด้วยเสียรอาตมถั่วกไป แด

อถ สัพพัตถัตตานกัมปโก สัพพาสวณิมิตฺโต สัพพ-
โลกเชฐฺโง โน สัตถา ทิสฺส นิมิตฺตํ อธิวาเสทฺวา ทํ
ทิวสาเสถ สํ วิทฺธิภาคณฺจ ปกตฺกิตฺตพพพฺพทฺธิกัจเจน วิตินาเมสิ

ในกาลนั้น อันว่าสมเด็จพระบรมมารชินศาสดา อันเป็นอิศวรา
แห่งไตรโลกยด้วยพิเศษ วิมุติกิตติศาสตร์พร บรรารพพระภรรณา
ทรงพระเมตตาอนุเคราะห์ ครอบงำสัตว์โลกยสืบสกล ครั้นรับ
นิมนตคฤหบดีเสร็จ ชกเสด็จสถิตสํวาราญญไทย ยังอยู่ในทิพย์
ยังพระอิริยาบถนੂੰ สันราชศรีประพุกดิ์ ด้วยพุทธกฤตยพิไสย
ตามอันโคอันหนึ่ง อันพระองค์ฟังกทานั้น เป็นปรกศีธรรมดา แด

ที่นี้จักพรรณนา ตามพระอารยาธิบปราย หมายเป
นลักษณะอุปมา ต่อทิวาราตรี ปานมรรูปนิมิตต อันอยู่
ในสถานทีโลกั แดบมิได้ประภูษิตติ พระพุทธเจ้า

อถ วิทฺธิยา วรมหฺยาสาย อิตฺตโน ชยฺปิเนวิวิตติ-
โสกาย ภควโต สันตฺกัมปิเนฐฺจันํ ๕ถนฺนิตฺยา ทิสฺสา
สันตฺตํ ปุณฺณจําเน ทิวาหิ ทิวาปติหิ จ ปติลลิตฺตํพพมฺติเร
กํปิตฺตํชฺชํ ๑อนุสฺสํวินตฺยา วิย

อันว่านางอุคตมถลักษณะกถยา มีภักตราดเอง ๑นวนถอง
เปล่งนถุมดา ลักษณะสรรพรวงศ เปรียบสต่างกรจํารุต
เพญบุรณพรรณประภา กรรภกปรียาตคมาแดศฺช แด้วบง

เกอดทุกชินทริย อินฺวาชตรีแถทิพส อินฺยอุโถถฺพระสุคคศาษาคา
บมิได้รักษายูปถาก โถถแห่งมารคแห่งผถ บัวยการคนอยุโถถ
บมิได้ประฏิบัติติรักษา สม่เตจพระธรรมธราดวามินทรนั

พลวบัจจุสัสมเย นานึบปการทิชคณานึ รวนกา-
รุณัณวิลาเปน สรณิกรทิตนยนิมพูปริพิสทปริปณัณณัณมณัณ-
ทลสทสูกวทนาย ปรีเทวมานาย วิย ปรีกัชยมปคทาเยว

ในเมื่อนางเบญจกถยงควรา มีภักตราชริ่มชวบ อาบด้วย
อิสัสดธธรา พรวรณาคือน้ำค่าง ประคูนางควรณคว่า ร้อง
ให้ว่าพิลาป สัอินภาพรันจน อินฺควรจเอนคฺกุรณา อุประมา
ค่อเสียงนถ ต่างโผมกร่อนร้อง ส่าเนียงก้องพงไพโร ในยาม
ใส่มยบัจจาคม จวนประภาศกรจรประเมอด โถถยกาเฮอร์
รทกันไถ อรุโณทไทยเพธา จโกษยแห่งราตรี ก็มีในกาดนั

ขอ บัจจุสัสมเย สม่ปากเต สัพพะภาการสมัปณัณโน
ทุรูปโม โถถวิเสฏฐัโจ จิตทวสโก โถถวิฑู ทริททริโต โน
ภควา มโนวจิปนิธาย กายัไปติปาเตส ก็ไปสทสหัสสา-
ธิกวิสติอสังขยกับปูปกับบิตนยนิบปติปทานาติสจริทจารินา
เทวทา คุณสมลังกทอวนิตลจลอติลสัสมพุตสัสมุจัทมราชมุ-
ธาธิกเตน เคทกุฎฐปาการปาสาทเสลทิตถุ นานาวุฑเตน
อิจจันตปรัสทุเทเน ทิพพะจักชฺณา สัพพะภากาเรน ทิสมาน-

ที่ตลิ่งที่ติดกันที่นี้ทุกปีปี มี ภาวดีทยมเสถ์ ไอโธเกส

ในกาลเมื่อใกล้ จโกษยแห่งพระสาม ยามจะอรุโณทยะ
 ส้มเค็ญพระบรมโธโกศทวาริทธิคุณ ไพบูลพุทธกายา ประดับ
 ด้วยทวักตั้งษาการชวติต แลอสิตยานุพยุญชนวรา พุทธไภวัญ
 ชิตาคิเรก แลมีอเนกประการ อันทรุสัสถานแห่งบุทศถ อัน
 จเปรียบด้วยพระสมณคณญาณอันเลิศ พระองค์ประเสริฐกว่าโลกา
 โดกยบุชาด้วยพิเศษ แลพระโลกเชษฐพิจารณ ชำนาญในพุทธทฤ
 ไทย ทราบในโถกยทั้งหลาย หมายในภพทั้งสาม อันมีนามบรรหาร
 สังฆารโถกยโลกา ภาชนาโธกาสโถกย แลพระผู้ยศโยคอุตตมา
 ทูรฑราจากทุจริต รกเสด็จพิจารณา ในภวาทั้งสามเนียรพเคษ
 ด้วยพุทธเนตรจักษุณญาณ ก็ปรากฏอาการทั้งผอง คือผดพลับ
 ทองกระจ่าง วางในปางพื้นพระหัตถ์ ตรีบัตแจ้ทุกประการ
 ด้วยพุทธจักษุณญาณระ่มนัต อันบริสุทธทั้งปวง ยลตรรตอดลวง
 คฤหา พฤชาพงพนานต์ คฤหาสถานภฤตตี แลตรรตอดคิริ
 ปราสาท ปราการราชฐรสีมา แลพระบัญญัติพุทธจักษุณนั้น
 อันพระองค์เจ้าได้ ในช่วงวิไชยบรมพฤช อันอริกรุจิรา เปน
 มกุฎาภรณ์ชรณีนี บมิได้จัจจาเตนทร์ อันหมู่เทเวณทร์ทั้งหลาย
 ถวายบุชานมัสการ พระองค์เลิศกว่าสถานภพไศรย แลพระองค์
 ได้ทิพจักษุณนั้น ด้วยจำเรอญชรรมสุจริต ประพฤคคิกิตยพิเศษ
 ควักพระเนตรให้เป็นทาน ผู้ตัญญูพระชนมพระชีพ อนึ่งขอให้

ประทับเปนนาน แสงสว่างฉายเปลวเปล่ง พระองค์บำเพ็ญมานาน
ประมาณณีสืบสองร้อย แต่มักไรแสนมหากตบร ในอันกล่าว
พรรณนา พระองค์จินดาเจ็ดสองร้อย ในออกพุทธวาจา คนนา
ได้แก้อสองร้อย ในอันเพียรด้วยพระกายวาจา สังขยาได้สี่สองร้อย
เศษมักไรแสนมหากตบร อันธพรรณาก่อนนั้น แด

ที่สัสโสโลกนกาเต เยว ปุราณพุทธูปปาตูปฐูจิตติวิธ
สุจวิตสกลเวเนยฺยชนวิจินตินิปุณเณ อเนกโกฏฐิสัสส
จักกัวาพาริปปูญฺจีวเต พุทธิทิวากวรัสส ญาณชาลมยเชชฺฐที่ธ-
กมิจฺฉาทิฏฺฐิจิโก นันโทปนันทุอรุทราชา อาปาถมาคัจฉนติ

อันว่าพระญาณันโทปนันท อันเป็นนาคราชา เป็นสุขุม
มฤจฉาทฤษฏี กบงเกิดมีในพุทธชาติญาณ อันสุขุมมาตพระ
บัญญัติ แห่งพระพุทธะทิวา กรวญาณาบพิตร อันผาริตไป
ในจักรวาลี ประมาณแสนโกฏฐิมิกยา แดประมวดมาซึ่งสัตว์
เวไนยชาติ อันอาดมมีสุจวิตธรรม ตามประการอันได้สั่งไว้
แต่ในชาติบุรพวา ในพระศาสนาพระพุทธ อันอุคตบัตติแต่ก่อนนั้น
กแจ้งสรรพทุกประการ ในช่ายพระญาณทุกพระองค์ เมื่อทรง
พระพิจารณา กแจ้งแท้ในกาลนั้น แด

โสจายํ มิจฺฉาทิฏฺฐิจิโก สมโณติวา พราหฺมโณติวา
อุปปชฺฉณาจริโยวาทิ มาตา ปิตโรติวา ชัมโมติวา นชานาติ

อันว่าพระญาณนโศภนันท์ อันเป็นคนพาลา เปนมฤคณา
ทฤษฏินี้ กบมิริว่บทุทต เปนอรหนตศรมณกต อึ่งกบมิริ
ว่าผู้ นพราหมนา อุบัชฌาจารย์ชนกา แลผู้เปนมดาบง์เกอชเกด้า
บมิริ จักว่าพระเจ้ากมี แก่นันโศภนันท์นี้ แด

อถาศิตานาคตบัจจุบับนัตถุณณโกวิทโทโน ภคคา
อัย นันโศภนันทอรุทราชา มัยหิ ฌาณชาตปมุชชาปาถมา
คังคตติ อิตถิ นุไซ นันโศภนันทสัส ฌณปติสัส อุนิสัสโย
นัตถติ อวรัชเชนโต อิท อิตทสัส กิณุจาปี โสเตนัต-
ภาเวณ มัคคผลตํ ปติพุชฌิตํ นัสกโกติ ทิสทวินเยน วิเนตวา
กัมมผลตํ สัททิตทวา มม สาสันนํ สัทโท มาโน อายตี
มัคคผลตปติพุชฌิตการณตํ ปติฏฐิจายกา ถินมิจฌามัคคโต
สัทกัตทานํ สมทธีวทวา สกียปติสวณํ กริสัสตัตติ

ในกษณณถนัน อันว่าสมเด็จพระอริยปิทย บรมไตรยโลกนารถ
พระองค์สถาดในพระปรีชา อันพิจารณาแจ้งซึ่งอดิตานาคตประจุ-
บันน ชราบซึ่งสรรพพัสตุ แดพิจารณาวัตตุ ก็อนนโศ-
ภนันทนทาคันยา อันถึงซึ่งมาปรากฏ ในช้ายญาณแห่งพระ
อังกิรวคัมเบญญา ดังพระองค์มาร่ำพึง ดังจริงอันว่าอุปนิสได้ย
บัจใจ ในนนโศภนันท์นี้ จว่ามีแต่ฤา หฤาว่าทาบมิได้
พระองค์กชราบในวรพระบัญญัติ พุทธญาณอาณันน อัน ว่า

นันทโพนันทนาค บมโอรสเพื่อจรวดี ซึ่งอริยมารรคผลญาณ
 เหตุเป็นเคี้ยวรณากำเนอศ ถึงว่าเกอตตั้งนั้นกัถ แต่สม ำพระ
 นรลีหสุคต จโอรสทด้วยบพทรมาน จตั้งไว้ ให้เจียรกต
 หมั่นคง มีองค์คือศีลเบญจา อันว่าพระญาณาคนั้น จักเชื่อ
 กรรมเชือผล จิตจรจอาพตด้วยสรัทธา ในกษานาพระศถาคคนี้
 กจะตั้งอยู่ในที่เปนเหตุ จึงจะให้ผัดพิเศษในภายหน้า คือจตุใน
 มรรคามีคคแตผล กจฤๅตกนธแห่งอาตมภาพ อันมานชว่หญาบ
 กระต้าง จากหนทางมฤจณา แต่วกจตั้งอาตมภาพไว้ เปน
 ที่สรณาไศรยแห่งตน แถ

โสอิทธิมา อาสิวิโส โฆรวโส สววกเวเนโย เยว อันว่า
 พระญาณันโพนันท อันเปนอาเสียรพิศ อันมีฤทธิพลพหลมทิมมา
 กเปนศรภาพกวินัย คือเปนพิสัยพุทธบริวาร พระสววกจพึงทวรมาร แถ

อถ สัทธา โกณูไซ อิติธิมา กถาธิการสัมปนโน
 ทุทัธมุนุบาย กุสโล มานุทัธิตมานส์ ปติลัทธมานทัชช
 ทวินยนาติทารณกักขสมานัง อิมิ นันโพนันทอรคาธิปตี
 วินยันโต นิพพิเสณัน กัตวา มลทวเสนาสิปปริสเสวิต
 กุมคัมมิจณาทัฐฐิโก ปริโมเจตวาสตตสสิปปริสเสวิต อริย-
 มัคเค ปุเวเสสสตีติ อวชเชเนโต อิติธิปาฏิหิริยกรเน
 สกลามรمانวนิกรวสิฐฐิกรุ กถาธิการสัมปนโน ททัธม
 อนุบายกุสโล โมคคีสถานตเถว ทุติยคคสาวกั บัสสิ

นันทโศปนิทสูตร คำหลวง

ดับกาลนั้น อินฺวาสมเด็จบรมเรรยา ก็มีพุทธจินดา
 จ้างง ตั้งพระองค์บริวติก ตั้งฤาอินฺวาพระสรภาพองค์ใด
 จักมีฤทธิไกรอดุขย กอปรด้วยคุณบุญา อินฺได้อบรมมามาก
 แล้ว แดแก่ตัวกล้าสำราถ อินฺดลาดในอุบายมากนิก จึงจัก
 ทรมาณพระญานาคได้ กจะให้ทรมาณบัดนั้น ซึ่งนันทโศปนิท
 อินฺคนได้เป็นใหญ่กว่า ในนาคาบรรลึชช หน้าใจดัดทกักชตะ
 มีมานะยกขึ้นไว้ ประตุจรงไชยปติวยาบ ใจหยาบเข้าถันพัน
 อินฺบุทศดจะทรมาณยาก ซึ่งพระญานาคอินฺร้าย ให้หายพาต
 หายพยศ แดจะเปลื้องปลดพระญานาค จากมารรคมฤจจา
 ทฤษฏี อินฺบมับริสุทธิ อินฺอดับบุรุษพาดว สบปรากนา
 ปรียาคม เสพด้วยสำราถอินฺหลง แดจะดำรงให้เข้าไป ในทาง
 ธรรมอินฺเลิศ อินฺประเสอรรคิบริสุทธิ อินฺดับบุรุษทั้งอง
 ส้องเสพในธรรมา ส้มเด็จจอรคสรณาทระโลกย กเห่นพระมหา
 โมคคัลลา ผู้เป็นทศยสรภาพประเสอรรคิ วิทธิถ้ำเลิศกมะเด่นทรา
 จักกะทำปราชญีหารย ควรจทรมานาคราช ในอภิวาทนบอบ
 แดกอปรด้วยคุณอินฺสร้างแล้ว กจชคให้ฝั่งองแผ้วรাকা แห่ง
 ฌรณินทราชิรช แดดลาดในทรมุบาย กจทรมานได้ด้อย่าง แด

อถ นรามาโรโต มลปวิสุทโธ โน ภควา ปกาทาย
 วิตติยา อุปุฏฐิกานุกคณกรณตณตถิ สิริวิฆาสุกรณตถัญจ
 มุช โธวาทิสิริกมมิมิ กัตวา สกสทิพพมานวนิกรานันท

พหุชลิมิณทัตตวิหิตี สรทสมยวิลลิตาสกคฺวทณปวิปยุณ
ณนันทมานันตมามันเตทวา อานันตปณฺจณนํ ภิกขุสฺสทานํ
อาโรเจหิ อัสสชตถาคโต เกณจิเทว กรณิเยน เทวโลกํ
คมิสฺสตีติ.

ในอันดับกาลนั้น อันว่าสมเด็จพระผู้มีพระภาคย อันบริสุทธิ
จากมุกต เป็นที่พึ่งพรหมมัทธาธรรมานุษชาติ ในเมื่อสิ้น
โกฐาสแห่งราชคริน ทินกรจระจ่าง สว่างพื้นคณา พระองค์
กทำชำระ พระสรีระกฤตยาพระองค์ แต่สรพระภักตวิมธดา
เป็นผาสุขแห่งพระองค์ แต่จงอนุครอะเทนตु แก่ผู้พุทฺชูปะตถาก
แต่มีพุทฺชพากยโองการดำรัส ครัสเรียกพระอานนท อันอยู่ใน
พระคนธกฺขี อันมีอินทริยนรตักษณ แต่มีพระภักตวิมธองเพ็ญเป็น
อันงาม นำมาซึ่งความสรรทธา แห่งเทพตามนุษยทั้งปวง บริบูรณ์
ปรคฺจคฺวพระจันทร แสงามในกรรตักฤตุมาศ อันปราศจากเมฆา
ลลิตสมนทดาวจรจรัศ เมฆกำรัศทฺฐะทฺฐวา ก็ครัสด้วยพุทฺธกฺขีภาว
ว่าคฺวแสดงอานนท ท่านจงบอกยบดให้รู้ แก่หมู่พระภิกษุสงฆ
รยยังห้า ว่าพระตถาคตทสมพต จักเสด็จหนเทวตักศ ด้วย
พุทฺธกิตยอันหนึ่งพั้งมี ในกาลเช้าวันนั้นแท้ แด

ตีเมจ ปน ทิวสํ นาคมานวนิกฺรานนํ ไทปนนทสฺส
ณนิปิตสฺส สัพพตณมยอาปาณมนันตลํ สัสซยฺส

ในกาลวันนั้น อันว่าหมูนาคมานพทั้งหลาย กต่าง
 สันนามที่กบายะสุธาบาน แด่เครื่องอลังการนาหา แห่งมรร
 เณนทราจิราช ภักตรภาชงามเลิศแล้ว แต่ล้วนแก้วเจ็ด
 ประการทุกสิ่ง แด

โส ปน จักกวัตติรุสิริ นิมิตฺวา นานูปการ วิจิตต-
 วัฒนฺสวณฺณณรชฺฌมณฺนิมฺย ทิพฺพะเสตฺถิตฺติ ธารมมาเนหิ
 ทิพฺพกุสฺสิตฺถุสฺสิตฺเทหิ อเนกสหัสเสหิ นาคมานเวหิ เจว ทิสฺส
 นกถนหิสฺสนาทิตฺติ อาการวิธาเสหิ กามินมโนหฺราหิ ปรม
 วิธาสาหิ นาคกถฺถฺวาหิ ปรีวูทิตฺโต ยุกฺคินธฺรสมคฺคฺตรุน
 สุโรยวีย ทิพฺพรัตนบัลลังเก นิสฺสินโน สัพฺพรัตนขจิตฺตสุวณฺณ
 รชฺฌกาชเนสุ อပ္ภฺฐุจฺจํจิทํ จักกวัตติโรชนาหารรหํ นานา
 รสอินฺนปาดนวิกทํ โอไลเกตฺวา ภูมฺมิชิตฺตุ อารทฺธิโอ อโหสิ

อันดับกาดนั้น อันว่าพระญาณมรรณตศอราเคียรพิศ ก็
 เนียรमितฺตรูปสุณฺนรชฺชรา ประคฺจฺจสมเดจฺจมหาจักรพรฺรติ แด่มีนาค
 บรรพสฺสทั้งหลาย แด่พลนิกายนัมพัน กแท้ด้วยเครื่องสุรพ
 ทิพฺยา คือเสวตฺรณคฺคฺราทิตฺพรตฺน อันเปนสิริสวัสดิโอฟาร แด
 รชฺฌมาตยสุพฺพรณ สุรพพิชิตฺรต่างต่าง อันว่านางนาคทั้งหลาย
 มีกายพั้งสุคฺควาศ อันอภิธาศอฺคฺคฺม ครากเครื่องนมนคนธา
 เปนที่ปรากนาแห่งบุรุษ แดงามเปนพุทฺธเปนภาพ ควรแก่นิน

นิพนธ์บทสุทร คำหลวง

ลากยีนที รุพาที่อภิปราย แยมั้มพรายจิ้งก่าว่า พิททุด
 ท้าวควรวรม มือประนมขอบน้อม นั้งดั้มเฝ้าอุรุกราช เห็น
 กิพรัตนาศน์มัตตังก็ อันว่าภุชงักราช ประคุดพระภาณุมวร
 ทินกรจรอุไทย รังสีโถงกระจ่าง เห็นอ่างพั้นคคนานคร
 อันเทียมยอดยุดนครศิรินทร์ กทฤฎินโธษาหาร อันนบานสุรา
 นานาชาทนิยเนก รสดีเวกทั้งผอง อันตั้งอยู่เหนืออาชนทอง
 เงินแก้ว กปรารพกแล้วเพื่อจะบริโภค ในกาลนั้น แด

ตโต ภควา สัพพะพัฒญัพพุทธานุชาตวิราชาภิเสกาภิรตี
 ชิตกวงจัมมภูเทน นววิชวาเรน สกสปลถวิกัมปณสมิตถเณ
 อูริปักกลาซารสทินตชยคุสม โภกิลารบุด่วนเนรตตปรมบัส
 กุลจิวเรน กนกาจลสิชระปติมัมคัศกรสุคตกาย สัมปฏิจันใน
 สมนัตสุจิวรณกคหัพภนทรโต อสัมภิตทรุนทริณิน ไซทวย
 ปรมสคินธฤฎิโต นิกัมมิตวา จปน อุทยบัพพตกุฏเฐ ปุณณ
 จิน ไทวย คินธฤฎิปุเมเช ถิตวา อานันท์ ภิภัสสุสิ
 สันนิปาเตสิ

ในกาลปางนั้น อันว่าสมเด็จพระสังฆราชมัญญานมทิมา ทรง
 พระพิชิตวารวระรังค์ สัพักเห็นอพุทธางโสดครอดุดย มหาบางม
 กุดพิชิตจรจิวรา ปานรัตคบุษบาสรเฮ้ง แสงสุกเปล่งดีกำ กุจก
 สุ่ม่าสัมรอก แดสึดอกโกวิฬาร อันมีในสถานพนาทวา มี

พรรณมาอันชุ่ม จุ่มที่น้ระตาชา แดมหางบังสุกุดจิวรนั้นได้
 อันอาจให้รณันต์ลด จดพิจจจะตา สังขยาได้แก่ครั้ง บังเกิด
 เปนกระอะอันไกร ชอบพระฤไทยจินดา เปนเครื่องบรมพุทธา
 ภิกษุ อันทอดริกวีสุทธ แห่งสมเด็จพระปิณฑุคโมโคกมเจ้า ประชูก
 กระเช้าการรงค แห่งองค์บรมจักรพรรดิ อันเป็นเครื่องขัษตรี
 ประโภาค สมเด็จพระรัตนกโลกยวิสุทธ รูปพระพุทธรูปจักร
 กอปรด้วยฉัพพิชพรรณรังสี พระรัศมีปรัามวย กอปรด้วย
 ทิวตั้งขมมหา บุรุษลักษณะนาชวละติ แลอสิตยานุพยุชนวรงค์
 พระองค์เสด็จจากสถาน พุทธองค์บ้านสีขเรนทร พระญาเศถ
 สัพพรรณ เสด็จจากพระคันชกฐิ สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ปาน
 ครุณไกรสรสี่หราช บรมิได้ ไหวหวาดด้วยสำเนียง เสียงพิชชยุค
 อันตก บรมิตั้งตระนกอการ แก่พาลมฤคคราชทั้งหลาย เยื้อง
 กรายสี่หราชัน จากสุพรรณคูลา รัตศมีได้ภาสะมันต ขเสด็จ
 สถิตหน้าพระคันชกฐิ มีอุประมาท่าเนียบ เปรียบบรมพุทธานค
 กตส่างกรจรอุไทย เหนือพระญาไศระบวร อันช้อยุคนชรพระหา
 สมเด็จพระรัตนวระวา กตั้งพระอาณนท ให้ฉชุมนิกรอรหนคทั้งปวง แล
 ตทาจาปน วิบัสสนาสกายตนหิตเถเน สัพพิพิเกเสถติณน
 ทานิกเร คินหิตวา อิติธิปป่าทวกรรมิย์ ปาเตตวา จตุสติ
 ปฐฐานบ่นหิยา ปหริตวา กามรูปารูปภวสัชาเต ตโยภเว
 จุณณณวิจุณณณ กิตวา สหปติสัมภิกาทิ สัพพิพาสวสมจุเฆทา

รหิตตปัทโต ปถมคคสาวโก สารีปตฺถวคณฺชโค โส ปติสฺสมภิ
ทปัทเต อิตฺตโน ปรีวาเว คเหตวา อโนปมายคคสาวกถิ
ลาย ภควโต ทักขณปัสเส นิสฺสึ

ในกาลปางนั้น อันว่าพระมหาสาริบุตร อันเปนนักขิน
พุทธพาทา ประณมอรรคสาวกอันเลิศ พระญาณประเสริฐ
คามภีร ประคูกุณหทัยดินทรกุญชรบวร ดลโลกุตตรอรหันต
ชณฺเฒคจฺจรรพาสวเกโส เปนสมุทฺตเจตฺตพหหาร กับด้วยพระ
ประวิธมภิทาญาณทั้งปวง กเอางวงกระหวัดพามา ซึ่งตฤณ
ตตาทังหลาย หมายถึงกิลเกตทั้งปวง ด้วยวงคือพระหัตถ
อันเปนนายันนระวา คือพระวิบัสสเนาญาณแห่งพระองค์ กทั้ง
ลงในพสุธาอันพิจิตร คือพระอิทธิบาทบวรา เอยยับไปมาด้วย
สันเท้า คือพระสติบฐฐานเจ้าทั้งสี่ ชกกระทำควิปทังสาม
คือกามภวารูปาภวะ แลอะรูปภพทั้งปวงได้ กให้เป็นภคิม
ตระบัตเปนนจฺจรรณวิจฺจรรณา ชกพาวริพารแห่งพระองค์ อันจริง
พระประวิธมภิทา กมาด้วยสราพกะคันไถ งานบมที่จอุปฺระโม
ยุบประมา กเฝ้าอยู่ฝ่ายขวาแห่งสมเด็จพระสรพรเพชญ์
พุทธเจ้า แล

ตทโนนฺตรเมว สฺมาธิอวาเต วิริยงฺคาวํ ปรีปุเรตฺวา
อินฺนิจฺจาพิถกฺขณา อุกกามุชฺชิวปัสสํนากสฺสุ โยเชตฺวา
จตุมหากุทิกํ กรชฺชกายอยปิณฺฑตฺตณณคคินา ปรีปาเจตฺวา

ทานสันธาเสณ คเหตุวา สีสาทิกรณียํ ฎเปตฺวา อธิยสิจฺจ
 กุญฺเณ ปทฺรณฺโต ทิสฺส อวิชฺชาตีสํ ภินฺทิตฺวา อิคฺคผล
 ปตฺโต ทุฑฺฑิสฺสวณฺมหาโมคคฺคิถานนฺตเถรกมฺมารว โร อิตฺตนา
 สทิสฺเส ปรีวาเว คเหตุวา ภควโต วามปัสฺเส นิสฺสิทฺติ

ในขณะกาลดั้นนั้น อันว่าพระมหาโมคคัลลา อันเป็น
 อุดฺดร พาทาพระพุทฺธ มกุฏโถกจาจรบพิตร รกประพตฺติกฺคิย
 ในทฺคิยะ อรรคสระวณะอันเเลศ ฝ่ายริทธิประเสธรรตฺติวรา
 อฺประมาแห่งพระมหาโมคคัลลาน ประคฺจโถหาการลิตฺถิ อันให้
 ซาสทฺทีกัถาเกอง ในเตาเพดองตนถ่าว อันถ่าวคืออวิริยาอฺคฺคฺตย
 ให้ไฟนุตยในสณนอชฺคิยา อันถ่าวคืออวิชฺชาตฺมาจันน อันธฺตย
 วาตนิรันตรไปมา คือพระวิปัสฺสะนาวะรางค จิงฺจวางโถหะตงเภา
 ในปากเบ้ากอฺประไมย คอพระไตรทักษณญฺวาน กให้อุณหาการ
 แห่งโถหะ อันถ่าวคืออณฺชกรชกาย อณฺชหมายพรรณา ใน
 มหาภุคฺตรูปทังสิ ให้สูกถวยเปลวอฺคฺคิโดยรอบ คือกอปรถวย
 องคัมภญฺญา เขาตฺนธาสถิอฺมาวางไว้ ไต้แก้ให้รันทาน วางไว้
 ในสณนหน้าทัง คือตยฺงอยู่ในสฺตบารมฺมิ แลคฺคิถวยค้อนไปมา
 คือพระจตุราริยสิจฺจจรรวม กทำลายเดี่ยวในอณฺตโถหา คืออวิชชา
 อณฺก่าบงตฺตฺตว รกจิงฺจซึ่งอรรหิตคผลญฺวาน กพาเอาบริพเรทังหลาย
 อันเสมอถวยพระกายแห่งพระองค์ รกหน้าคนส่งขมทังหลาย มา
 เส้าฝ่ายซ้ายแห่งสมเด็จ พระสรฺรเพชฌัญฺ์พุทฺธเจ้า แด

ตโต อินฺทรา โลกียโลกุตฺตรสัทธา มหา โสณํทนาย
 สกตภิเสตฺตินตํ ศเหตฺวา จตุสทฺธิปญฺญจํานวฺรชาณุมหิ-
 อปฺราปรํ ปหริตฺวา สัพฺพานัญฺจิวิธายกคามริชชํ ปิปปิ-
 เตตฺวา อนิจฺจาทิวิปัสสณามเช ธเปตฺวา สมานิชฺชิวหา
 ปรีวาทเตตฺวา ฌานธามาหิ วิทเธตฺวา มัคคผลคฺวิหา
 ปเวสฺสิตฺวา อมตนิพฺพานกัจฉิมหิ ปรีโต อณฺตโกณ-
 ทัตถมฺหานาโค สัพฺพาสวปฺริสฺสฺสฺส อิตฺทโน ปรีวาเร
 ศเหตฺวา ภควันฺทํ ปรีวาเรนฺโต ภควโต ปจฺฉโต นิสฺสํทิ

ในขณะกาลดั่งนั้น อันว่าพระอัญญาตโกณชาญ ประจุ
 มัชฌิมชคฺคินทร รวบรวมเอาตฺตวณตฺตา อันกล่าวคือธรรมพาทิกิเลศ
 ทั้งปวง มาด้วยวงอันใหญ่ คือในโลกีย โลกุตฺตรสัทธา
 พาดไปมาซึ่งตฤณตฺตาอีกเเคศ ในชาณประเทศอันเเคศ คือ
 พระสทฺธิปญฺญชานอันประเสอรรคฺกัทั้งสี่ กสฺมตฺตเสยฺซึ่งทลฺล คือกาม
 อันมีเป็นประโยชนทั้งหลาย กตฺถงไว้พ่ายในปาก คือบัญญัติ
 มากพิจารณ อนนฺตยสังฆารทุกฺกอนนฺตค กกระหวัคด้วยชีวหาตม
 คือสมานิชฺชิวาตติ กคฺยวให้เป็นภักคด้วยกราม คือนามญาณ
 สิบประการ • มีอุทฺตญาณเป็นต้น แดกถึนให้พินเข้าไปในคอ
 กเปรียบต่อพระอริยมารคอริยผล กให้บริบูรณ์ในมณฑลสกตฺตนาภี
 คือวารวิธสมตโมกษนฤพาน ธกพาววิวารแห่งพระองค์ อันตรง

ธรรมบริสุทธ วิมุคติอาสัพทังหลาย มากราบถวายเป็นภม
 ส้มเค็ญพระสรพรเพชญ์พุทธเจ้า แถ้วถักถ้อมเผ่าอยู่เบื้องพระชนอง แถ
 ททา สกถททยัพภนตเว จีที สัพพะปาณูจิวินายกสัพพะ-
 กิเลส กัปปวิคคมนสสมเย บัญญัติวิยาปากุพะภาเวณ มหัตถณ-
 ไวทกวินาส วิย อริยมัคคัสริยาปากุพะภาเวณ สุกขาเปตวา
 อิศคผลปัตโต มหากัสสปเถโร อิตทโน ปริวาเว คเคทวา
 ภควันที ปริวาเวสี

ในภาดนั้น อันว่าพระมหากัสสปเถโร ยังกมะเถนทริยจิตระ
 อันมีครด้วยกิเลศตามก แถคกแต่งโลเกีย บมึเปนปรโยชน
 ทังปวง อันสติยในพระทรวงแห่งพระองค์ ประคองคาอันมาก
 ในมหาสมุทระ ให้แห่งสิ้นสุดด้วยพระอริยมัคค อันมานถักษณ
 ประดิษฐ ประคองนฤรพคตัสริยา เมื่อกถปาพินาศ รัตคโมภาช
 ทังปวง ถ้วนห้าดวงนฤรชณ สกถำนุงสมุทระมานาน เมือ
 โถกานคระย ฉิบหายด้วยอัคยา ธกธธรรมมรรคากิธยาน
 ธกพาเอาบริวารแห่งพระองค์ อันชำระธรรมวิสุทธ มาถ้อม
 ส้มเค็ญพระพุทธเจ้าอยู่ แถ

อถินเปเณ มหาเถรา จตุปาริสุทธิสัสสะจามิกรกัณฐกั ปารุ-
 ปิตวา สมาริกรชฎากวเจเน ถิว พินธิตวา อุตตมเตรสทธิตังค-
 สันนาห สันนยหิตวา อโยนโส มนสิการสรัสสตีโตมรนิวาร-

นันทิ จตฺตปิฏฺฐจฺานณฺสกาวรี คณฺหิตฺวา สทกมฺัจจนต-
 ภาตฺตจฺฉนาทิ ทารุณฺทรี ชนฺชราวมรณาทิสฺสารทกฺกชาติ
 สมิพาททคฺคมทธานปิภวตฺติจฺญมฺัจฉนาทิจฺญจิวณาปาทปฺลทกชาล
 สลปณฺทนทถิ มคคณณณิสฺสทคคฺค คณฺหิตฺวา วจิตฺจามิ-
 กรจฺมมวฺมมิกกา วจิย มหาโยธาตฺถลจกกวตฺตนิรฺนํ ปรีวาเรสุ

ในกษณภาตานุกรรม โดยนัยมพรรณา อันว่าพระมหา
 เถรทังผอง มากเนื่องนองหม่อ้น ชมชื่นแต่พระกายา ทรง
 พระมาลาสุพรรณ ประดับด้วยมณีสรรพโสภา คือพระจุฑาปริ-
 สุธศศีลสารววม กรอะเงินสร่วมพระองค์ ผูกหมั่นคองนักหนา
 อันนี้พรรณา คือสมาริ ชดออดแต่งสาครอาวช อาณบริสุทธระวาม
 อันจเข้าสู่สงครามซึ่งไชย กล่าวคือไตรวิธดุรงค์์ ทุกพระองค์
 ประฏิบัติ เป็นศิริสวัสดิโอฟาร ชำรำนานในรณรงค์์ กรรง
 เสไลหลายทอง ได้บ้องสรรพด้วยตรา คือพระจัตตาวิสฺสปิฏฺฐฐาน
 รห้ามสรรพภยานตรา หมายคือสรก่าชราบ ถำแพงคาบ
 หอกซัด คือมณีสสิการทั้งหลาย อันมีอุบายนานา แดหา
 ปรโยชนบมิได้ ชรรงไว้ซึ่งดาวชัณคมหนัก คือพระอริยมคฺคผลญาณ
 เพื่อจะประหารพนรูกษา อันอาทวาราชิ สำธิพฤกษตคา คือ
 มฤจนาทฤษฏี แน่นซัดที่มรรคา หนักว่าหนักยิ่งนัก อันเกอด
 ในมคฺคควะกัณคาร อันเป็นสถานไปยาก คือภพอันดำบาก
 แห่งสัตว ด้วยส่งสารวิฐูรทุกขเป็นอาทิ คือชาติชราพยาธิมรณา

อันมาก อันไปยากนักฟังกดู ท่วงสรรพลัคน้องนิคยมา
 ษกเข้าต้อมซึ่งส้มเด็จพระญาจักรพรรดิ คือส้มเด็จพระองค์วิ
 รัตคมีสาชคา แลพระมหาเถราทังสอง ทรงกระระทองอันรจนา
 ประคจมหาโยธาอันเลอศ แด

เทหิ ปวิจวิโต ภควา รามเนยยะ ฉันทนิตทหิตเว
 อัญสุสหัสสกุณัชนรนาเคหิ ปวิจวิโต วิย อัสสิทิตถัพเพ โห
 ฉันทอนิตวารณราชาติ มเล บันตะกัมพลลีสาสเน ทาวทีส-
 เทวทา คนปวิจวิโต วิย สักโกเทวราชา วิปลุขุทชกคัจฉ-
 บัลลวงกรสมลลันฉโน วิย รตนทิพพุกัโข สวิณณสาธา
 ปุตติพพิปลลวงกรวิจวิโต วิย มหาชัมพุกัโข วิโรจิตถ

อันว่าส้มเด็จพระองค์วิรัตค บวรมนัรพัพพะณี แดมีห่ม
 พระภิกษุสงฆ์ทั้งหลาย ถวายนมัสการห้อมล้อม สระพั้ง
 พร้อมรุจิรา โสภภาพรรณศิริวิธาศ ประคจพระญาเกษนทรชาติ
 ฉันทันต์ อันสูงเสี้ยนหนึ่งมีประมาณ แดคชบวิจวารแปลพัน
 ต้อมพระฉันทันต์อันประเสอรรติ บังเกิดแทบฉันทันตสระ โกถ
 เดียรระชลที อันเป็นที่สุขรมย อนึ่งโสดประคจส้มเด็จพระราช
 เมษรปานี อันมีไนใครตรึงษโธกา แดมีอมรกรทังหลาย
 ห้อมล้อมถวายอภิวันท์ เด็จเห็นอบันชุกัมพลลีสาดาศัน แทบ
 รมปาริกษาคยพฤกษา อนึ่งอุประมาคังไม้แก้ว อันงามประเสอรรติ
 แด้วด้วยทิพยรัตน แดประคคัมด้วยสาชบาตรอังกูร แดงามด้วย

รุ่นน้อยแต่ใหญ่ อันนี้อุประไมยหินุบประมา ต่อชมพุกุณา
มहिมา อันประจำทวิปมहिมา บัทรสาจากหิริบุญ ผลถกานันท์
อังกูร งานอดุยแล้วด้วยกาญจน แดสถิตยในอุคตรสถาน
แห่งชมพุกุทวีป นุเนาสมมีเชองพนม ชากุมพคธมพิชฎาร
เนากำนางุดถานเตอมพน ชมอะหิมะวนตประเทศ แด

อถรณคนณณิปตินิกรปทรณกรโ วิโรธานลวินุโท
ตีพิพเบญพทศรทฐราชา มานุทอชมานัส มานนียทราว
มานกต นินโทปนินทอชราช สัมปเสถตุกาโม ยถา
บัสสันนานิ ภิโยภากาวย อีสสาปททิตานัน อีสสาปททิตาย
ทถานูบปี อิททภิสชาวี อภิสชริตวา ฌพิพิชิติโย ปริโต
วิสิชเชตวา ยถา นาคราชา สภิกชุตัน ภาควนภิ บัสสติ
ตถา อธิฏฐิจิตวา เทวตามนัสเสวจนปถาทิทย พุทธีสิริยา
อนิลปถมพิภคินทวา เทวโลกาภิโม ปายาสี

ในกษณกถานั้น อันว่าเวนะไทรยราชา คือสมเด็จพระ
สาชดาตีพิพัญญ อันประหารซึ่งหมู่นคราช คือให้ปราศจากเกดศ
กตบัสเสร์จซึ่งเดชะเดชา คือโทษาให้พินาศ พระองค์ปรากนาเพื่อ
จท่าตาย หมายคือพระญาณ โทปนันทกานันท์ อันเป็นอธิบดีใน
บาดาด มีจิตรพุงชานด้วยมานะ แดคหุหมันสมเด็จพระโลกยเชษฐา
อนันนิกรพรหมมามรทงทหาย ควรถวายนมัสการบูชา พระองค์

กแต่งพระฤทธานาฏาเวศ ด้วยพุทธเคชดมภาร บังควรวัยประการ
 ดั่งนี้ได้ เพื่อให้บรรดัลชยบัตสังนา จำเรณดรัทธา ยิ่งกว่าเก่า
 พระองค์ไจ่าย้อมบَابัด สัตวทั้งหลายในโลกา ให้หายโรคชยาราคี
 อันมีปรกคี่อยู่ในอาตมา แห่งสัตว์โลกาทั้งหลายนี้ มีด้วย
 ประการฉนิต ในเมื่อกาลวันนั้น พระองค์ก็เปล่งมือพรรณรังษี
 เปนยุคคฤคคี่มีหกลประการ ไปตตสธานฉพอหน้า แห่งพระญา
 นนโทปนันท มีด้วยประการกตคั่งนี้ อันว่าพระญาอรุคราช
 จยตตมเต็จบรมโลกนารตมุนิวช แคนกัรสังขมบริพาร มีด้วย
 ประการฉนิต สมเด็จพระบรมไตรโลกาจารย์ กอชยฐาน
 คั่งนี้สำเร็จ กเด็จพระท่านเออรหะชั้น สู้ฟ้างพื้นอากาศ
 ฉพอซึ่งเหวราชโลกา ด้วยพุทธศิศริสวัดดี กตวงเสียซึ่ง
 บรรดัลชยทั้งหลาย อันจกถ้าวบรรยายพรรณนา ซึ่งพระพุทธิธา
 อันเลศคี่นี้

อถ ภควา ส่าวักนิกรรถนเมชชที่อก โปตากรานคโ
 ฌัพพณณธีโตทกกริตามัพพร คตลวนบตลวมาณอุตุทนมมิมก
 ฌณธิ วิวิจวิทที่สวรสบุนณณกนก โปตากาเรนาภิลาสมา โน
 อถวา นิลปลลสมิรวนบักไชกิตลี ไฉลิ่งจมา โน ปธาธาณรป
 วินยิตัพพ ฑุฏฐักิมมสมังคี นิน โทปนันทกษคราช สันทีลีส
 มาโน ยทิวรคณนนา วิถิวณณปัตทรตนิกรปริวูตีโต ทย
 ฌ โยชนสทพินชคตโต นิหตส์ัพพรณคณกุกิลคตวิบักโข

ราชา สุปันโน อถวา สรทสมยพหสปิโยธรปตลวิวิท-
 วิศาลามภรตตานเนกตณฺชนิกชตทากรปริวูตฺโต วิย นิกชตทา-
 ราชา ปุณฺณจันโท พสฺสมยจํกมสฺทิสเนน ทิสฺส วิมานมตถ-
 เกเนว บัณฺฑิกกชฺสเทหิ สฺทชฺชิว เทวโลกาภิมุโข ปายาสี

ในขณะกานั้น อันว่าสมเด็จพระบรมนายก ดิถโลกจฺจฺรา ประคอง
 มหานาวาสุพรรณ มีนิกธรรหันททั้งหลาย แลถวายนมัสการ
 หอระตาม กงมปานต์ภาแก้วอันน้อย ทั้งห้าร้อยเปนมบริวาร
 กงมหนักในอาการสัเภททอง อันโพนฺยด้วยของวิเศษ อันมี
 รัตนประเภทนานา คือพระพุทฺธกายาธรรมชั้นชั อันมีพรรณ
 อุดคมา ถอยไปในมหาสมุทรอันกว้าง คือฟ้างพื้นอากาศ
 โพนฺยด้วยคาชไปด้วยวารี คือพระรัตนคัมภีรประการ สัมเด็จพระ
 ชินะมานบพิตรนั้น ประคองสุบรรณราชา อันมีกายาอันยาว
 กถาว์ได้ร้อยห้าสิบโยชนประมาณ แลปักอันพิชฎารกระพือ เปน
 พยุช้อยพันตึก เสียงกฏานคึกฟังตรนท กณณของในเวหาค
 ด้วยฤทธิอำนาจเร็วพลัน อันเป็นสัตว์แก่หมู่่นาคา คือหมู่กิเตศา
 ทั้งหลายนั้น แลมีสัตถุณาพรรณทั้งหลาย พิจิตรพรรณรายนานา
 คือหมู่แห่งโยคาพจร อันตามประนมกรห้อมล้อม ประนามน้อม
 วันทา * แลสมเด็จพระพุทฺธญาณอนันต์ งามประคองพระจันทร
 ผ่องเพ็ญ เปนอธิบดีแก่หมู่ฤกษดาธา แลดาวรกวรรคาอันบริสุทธ์
 คือพระพุทฺธบุตรอันอเนก ฤทธาติเรกไปตาม กงมในห้อย

หนี โทปนันทสูตฺร คำหลวง

โทยมาภาศ แดพื้นเวหาศอันกว้าง กระจ่างสว่างนฤมตา
 ทวราจกเมฆนัทราย หมายถึงเหมือนบุรณนทุรจจรจรัส อัน
 เป็นกรรติกกาลสรัทฤตุมาศ สัมเด็จพระสิทธารรณสัพพัญญู เด็จ
 ฉพอะสูเทวโลกา กับด้วยพระภษินาสรพหำร้อย กเสด็จหอะ
 ทยอยในเบ็องบน แห่งวิมานนโทปนนทนาคราช แดบางสุพุทธบาท
 อันอุคตม ประคองจกรมอันแล้ว ไปด้วยแก้วอันรจนา กปรากฏ
 แก่พระญาณโทปนนทนาศ อันกอบปรด้วยกรรมอันร้ายมากทุรพจ
 แดจพิงทำตายด้วยบทรมาณ อันควรแก่ถานแก่โทษ กจคำรพย
 แก่พระอรหาคิโณคตม บรมบพิตรพุทธคุณเจ้า แด

เตนไซ ปน สมนเณ หนี โทปนันทสูตฺร อรุคาธิปติสสู
 เหวรูบี่ ตามกตรี ทัญจิกคิ อูปบ่นัน โทคิ อิเม นาม
 มุณทกสมณา มัยหอุปริภวเนน เทวตานัน ทาวทีสานัน ภวนัน
 ภวีสสูนติ นิกษมนันตปิ อิทานิ อิติ บัญจาย อิเมส มัยห
 มิตถเก ปาทบสู อิกิรันทานัน คินัน น ทิสสูมิตติ

แม้ในกาลวันนั้น อันว่านโทปนนทนาคราช กกล่าว
 คำวิปตาคานา กอบปรด้วยมฤจณาทฤษฏี เปรนวจัตามกยั้งนัค
 กมีถักษณคั้งัน อันว่าพวกขัธร์มณ อันโกนสัสสะเหล่านี้ได้
 ย่อมเข้าไปสู่เทวา อันอยู่ดาวะคั้งษาสถาน กมาเห็นอพิมจนแห่งเรา
 แม้นจกตบเทวาเมืองชน กข้ามไปเบ็องบนปราสาท แห่งอาตมนี้
 หลายวาร คั้งแต่กาลวันนีไป อาตมบมิให้สร่มณา สูเทวโลกา

นันทโพนันทสูตร คำหลวง

ทั้งหลาย อันเรียวยารชกัฏฐ์ อันมีในผ้าบาทา แห่งสร่วมณา
อันอาเกียรณ แดไปเหนือเสียรแห่งอาคมภาพันนี้ แด

อุฏฐัจฉาย อนเนเกหิ นาคมานเวหิ ปวิจตุโต สีนรุปาทิ
คินทวา นาคานุกาเวณ ที่ซมหนันททวิ อิตถภาวู นิมนักทวา
สินรุต สัตถกขทุ โภเคหิ ปวิจชบิตวา อุตถมัจจุคคตัสส
จทราสัตติโยชนสหัสสูปมาณัสส สีนรุตเสวราชัสส ไสปริท-
ลิตถิตติ ทวาทสโยชนูปมาณิ ทาวทัสสามรานัน มหาสทัสส-
นนควิ สมันนทาวกชิตายทโนทกุงคทวิ ชัชชชิตินานาวิวธิ-
วทนวิจิตทาเนกภัสสนกสก โทฏฐูปัจจทสสหัสสเสณน ปติจ-
ฉาเททวา อทัสสนัน คเมสิ

อันว่าพระญาณุรุคินทรภูษังค ออกจากบัตถังกบมิชัว แดมี
นาคามาตยทั้งหลาย นาคนิกายห้อมต้อม สพรังพร้อมนำไป
สู่ซึ่งเของไคตคิขเรนทร อันชื่อสุเมรวราชา แตนนโพนันทา
เสียรทิส กนจรรมิตรกายา ใหญ่ยาวสามารถนิก ค้วย
ยศศักกิบุนยา แห่งนาคานุกาพ โดยใจหยาบแห่งเขา
กเถียวเข้าซึ่งราชบรรพต ค้วยชนคคัวอันใหญ่ คณนาได้เจ็ดรอบ
กปกครอบค้วยพังพาน มิตปราสาทสถานนครินทรา อันชื่อ
มหาสทักันไพศาต สูงประมาณสิบสองโยชน แดกอบรค้วย
ทิพยวโนททยาน อันตั้งบนอรรคสถานพระสุเมรุ อันเป็นจุราช

เนนทรกรตาสถาน มีประมาณแสนหกหมื่นแปดพันโยชน อัน
 ไพโรจรจิตรนั้น แดพระญานัน โทปนันทนาคราช ยังพพาน
 อาคมคณนา นฤมิตรได้ห้าหมื่น โกฎิ ส้าแดงสีโรดคัมพินต์ก
 อธิกตเวกพิจิตร ด้วยรัตนพิพิธอาภา ครุคองคกายาทฤรระฆ่า
 กง่ามัตดาวดั่งษา แดทวยางคชิวเหนทรราชาภูษังค กบงัมรรคา
 ทังปองไว้ เพื่อบมิให้ปรางภู ด้วยพาดพยศอันหยาบ แด

อลไซ ปนายัสมา รัฎฐปาไล สมนัธการุ ทิสวา
 สิริสตีมา โรบีตัญชลิปฐมมกุตกม โด ภควันตเมตท โวจ
 ปุพเพ ภันเต อิมัสมี ปเทเส ติทานัง อัมหากัง สีนะราชัสส
 สัตถะตถนมนยานิ จิตตาริ กุฎฐานิ ทิสสันติ สีนะโร โน วิจิตท-
 เมชลสัตถะตถนมนยํ สัตถะตปปริภณังตบัพพัตถัง ทิสสตี ทาวที
 สัมภวานัง สุตัสสนมทานครวี ทิสสตี สักกัสส เทววิธัโณ
 นิวัตสันตธานัง เทวโลเก มหาติลกสัมภาทัง สัตถะโยชน-
 สมุคคตัง สุวัณณวรรชฎมยํ เวชยันตปาสาทัง ทิสสตี เวชยันต-
 ปาสาทัสสุปริตมัสสตีตนาณิปการวณณตัพพังจตทชชปฏาก-
 จามราทีนัง ทิสสันติ โกณไซ ภันเต ปเนตริหิ เหตุยํ
 สัพพานิ ปเนตานิ น ทิสสันตติ

แม้ในกาลขณะนั้น อันว่าพระมหารัษฐบาลเดร อันเปน
 พระมุนเณทรโอรสา ผู้มีพระชนมายุสม กเหณลักษณอันชการ

เมหิมา ทยอชัณกรมุทพกาอินคุม คือกระพุ่มประนมโต
 กตั้งไว้ ในสีโรเพศ กทูลถามเหตุอัศจรรย์ ซึ่งสมเด็จพระบรม
 ธรรมเพชญ์ ว่าข้าแต่สมเด็จพระชนกษัตริราช อันว่าข้าพพุทธบาท
 ทั้งหลาย สถิตยภายในประเทศนี้ กยอมมีมาแต่ก่อน กบ่อน
 ยดอนรกรรมหิมา กปรากฏอรรคมรรพพรราชา อันอากาศทั้งสี่
 มีพรรณเต็มประภัสสร แล้วด้วยสัตตครตนบวรชัชวาลย แด
 ลักษณะประการหนึ่งเล่า อันว่าภูเขอันล้อมรอบพระสิเนรุราช
 แต่ด้วยนตโนภษทั้งเจ็ดชั้น ชื่อสัตตบริภณชพรรณราย ประคอง
 ปลายสระอึง พรรณงามยิ่งอันคาด พระสิเนรุราชกปรากฏ
 อนึ่งเวษยันตรบริบทปราสาท แห่งสมเด็จพระวราชมีชวร อัน
 แล้วด้วยกนกรคินมาตยระชฎ ัญคูปปรากฏไรร้อยโยชน บังเกิด
 เปนอรรโคตรมกฏ อุดคัมในเทวโลกยสภา เปนที่สถิตแห่ง
 สัตตศิวราชราช อันมีอำนาจอาชญา ยิ่งกว่าเทพดาทั้งหลาย
 หมายในสองชั้นฟ้า คือชั้นจาคุมหาวาชิกา แดดาวะตั้งษา
 อาวาศ อันว่าปราสาทบริบท กยอมปรากฏแต่ก่อนมา อนึ่ง
 อันว่าเครื่องทิพยานทิพทั้งหลาย หมายคือธงไชยแลฉัตร ชวช
 บวนชำระพชินจามร อันมีพรรณบวรต่างต่าง อันยกไว้พ่างพัน
 เบื้องบน แห่งโพชยนตรนครา กปรากฏแต่บุรพกาล อันว่า
 สถานทั้งหลาย อันครธานหายบัดนี้ แดมีทวยเหตุอันใด จึง
 บมิได้ปรากฏ ข้าแต่สมเด็จพระสุคตศาสดา ดังข้าพพุทธองค์
 กราบทูลถาม อันว่าความอัศจรรย์นี้ จว่ามีเหตุคึงฤ

ในกาลปางนั้น อันว่าสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงเสวยสุกต พัสตพรพร
 ญาณอนันต อันธมัญญะซึ่งรณรงคสังกรรม นามคืออภิกเศล
 คำฤษณา แต่แปลบรมชเรรยาจารย์บพิตร ยิ่งกว่านิกรบัณฑิตย
 ในโลกา พระมหาวิริยาธิกวรงค์ พระองค์ก็เมื่อยซึ่งพระโอบย
 ยังพระธรรมโมชชารา ให้คักตงมาตุจฉาเมฆ ยังพรพรเชกชด
 ชดา อมฤตยาทิพโยทก ให้คักอังกิ่งมี จเกอดเป็นที่
 เนาณิตย สถิตแห่งพระบรมปัญญา ให้สัตตวงศาได้ดับ รับ
 ซึ่งรัศพระธรรมอันเลิศ อันประเสอรรถิเป็นแก่นสาร แต่เลิศ
 ด้วยครการแห่งแก้ว คือแถวพระทนต์เสวตรชัชวาลย มีประมาณ
 สี่สิบทัศ อันมีรัตกัมบวร เหนือมประภัสสรณฤต กณญ
 เสดียซึ่งรัตกัมม พระรพีพรรณจันทรวาเรก อันเอนกด้วยโกฏ
 คณนา ไชตยาภาพร้อมกัน อันจำรัสเข้าไป ในพายใน
 ปราสาทกาญจน เปนที่สถิตสถานบริสุทธ แห่งพระพุทธชิวหา
 รัตตพรณพวรรณรายแสง แดงดุจกัมโบกมด อายามะกถ
 ข่อนหอมณัทหนา อันรจนาไฟโรจ ด้วยดีพระโอบยทวยางค
 พรพรรณรัตตางคทำเนียบ เปรียบด้วยดอกสร้อยเงี้ยว ผลาทาติม
 ดอกคำ กระช่อมตัดดอกหงอนไก่ ปานบุทกลเมื่อยขึ้นไว้ ซึ่งกรณช
 สุพรรณวชิตรจิวา ไพบูลยด้วยรัตนาศัมพิช ปรณัตเต็มด้วย
 จตุรา สุกันธารศพิโคธกำจร พุทธองคกเปล่งซึ่งพระสรอันสรหณะ
 อันไพโรธณพัน ได้ด้วยผลสุจริตรวม อันพระองค์เทพธำเรจมา
 สันกตปาอนัยิ่ง อันฟังฟังฟังดับ กเปล่งออกซึ่งดับทมฤทุ

แต่คูหารตนครการ ก็อัสถานแห่งช่องพระโสมฐ์ แห่งส้มเค็ง
 พระสร่มณโคตโมคคมา อันเปน โดเกศวารอดิสสรณ แห่ง
 โยคาพจรทงผอง ประตุจสำเนียงข้องกลองบวร แลเสียงกินร
 บวรา แลเสียงกรวิกัสถุณาวรางค แลชชุดตมางคโคโรญจสระ
 อันทรพรปภิมต อันกุ่มพคกำนุงไฟ แลปานไกรสรวรสำเนียง
 แลเสียงสมุทรณฤรนาท แลเมฆในเวหาศบันฎาเสียง แลอุคตม
 สำเนียงนานา อันขึ้นมาในคณานต แต่ตั้งวันพิษฎวารหินูประมา
 พระมฤตุสรระส่มเค็งพระพุทเจ้า กนับเข้าในอัยประมาณ

อันว่าส่มเค็งอรุณพันชวาจรยบพิตร ชกบอชซึ่งกิตยอันมาน
 แก่พระรัชชูปาตเถรา ว่าพระญานนโทปนันท อันเปนนาครัณยา
 โกรธแก่หมู่สร่มณาทงหลาย ว่าเรียรายตองฝ่าเท้า ลงบน
 วิมานเขาอาเกียรณ ในเบื้องบนเสียรแห่งเขา เมื่อเราไปเรามา
 ในดาวดั่งษาสรวรรคนี้ เขาเปนมฤจณาตฤษฎฐิกระต้าง กกันทาง
 ลวางมรรคา เพื่อบมิให้เราไปมาอีกเด้า เขาเกียรเข้าซึ่งเขา
 พระเสินรุ อันชื่อพระสุเมรุบวรพต กพันด้วยขนาดได้เจ็ดรอบ
 กปกรอมอินทรพิมานปราการ ค้วยพังพานเขอันใหญ่ ทำให้
 มิติมีตมหนช เปนเอ๊กนชการ แล

ทเมมิ ภาณีเต นาคราชนิติ อันว่าพระมหารัชชูปาตเถร
 กกรามทุคคิ แต่ส่มเค็งพระผู้มีพระภาคว่า ข้าแต่ส่มเค็ง
 พระพุทของค้อยู่เกล้า ข้าพระพุทเจ้าทวรมาน ซึ่งอธิบดี
 บาคาดเออคฤ

น ภควา อนุชานาติ ในกาลนั้น อันว่าสมเด็จพระบรม
ไตรภวนารอด บรมได้อุญญาตแก่พระรัชชูปาด ให้ทรมาน
พระญาณาค แด

อดโขปนายตีมา ภัททโย ตัสสั ตเมตฺ ตเถว วัตถวา
แม้ในกาลนั้น อันว่าพระภัททิมหาเถรา ผู้มีพระชนมายุสม
กตุดท้าว กล่าวซึ่งบททรมาน กรุงบาดาดอิบตี น ภควา
อนุชานาติ สมเด็จพระบรมศรีภพนารอด กบมได้อุญญาตแก่
พระภัททิมะ กมัตถกษณตังนั แด

อนุกกเมเน สัพเพ เเถรา อญฺฐุรายาสนา ตัสสั ตเมตฺ
ภควโต อารโหเสตุ ในกาลนั้น อันว่านิกพระมหาเถรานุเถร
อันเป็นพระชินนทรโอรส กกราบทุดด้วยบททรมาน พระญา
บาดาดอิศรา โดยพรชานุกรม นามิ ภควา อนุชานาติ
สมเด็จพระบรมไตรโลกาภิวาท บรมได้อุญญาตให้ทรมาน
แก่พุทธบริพารอันทุดนั้น

อดาวสาเน มหาโมคคัลลิตถาเนโร อหิ ทเมมิ น ภันเตติ
อาห ในกาลกษณนั้น อันว่าพระมหาเถรโมคคัลลิตถา กเปล่ง
ออกซึ่งอวดสาณวจา แห่งพระสาวกทั้งหลาย ชกกราบถวาย
บังคมทูลพระสรรเพชญ์ ข้าแต่สมเด็จพระพุทธอยู่เกล้า ข้าพระ
พุทธเจ้าทรมาน นนโทพาดพยศรีวาย ให้หายจากมารวมฤจจา
ให้กัถายจากฤทธานุภาพ แดพยศอันหยาบอันร้าย ด้วยอุบาย
ข้าพุทธองค์ อันมีประสงค์ขี้เือกฤจ

ทมหิ โมคคัลลทานาติ ภควา อหุชานาติ ในกาลนั้น อันว่า
 ดัมเด็จพระโสดกุงรัง อหุชชกคชหมหิมา พรหมมัทธาภวณรณ
 สกตโตโรโลกิยานาถา ผู้เป็นพระชนกาทิราช กอญญญาตแก่
 พระมหาโมคคัลลตา ด้วยพระพุทธรูปาทบวร ว่าตุมกรมหาโมคคัลลทาน
 ทานจทวรมานนาคราชา กตวามปรารถนาแห่งท่าน เทอญ

เถโร ปกตวิคณณัน มัชชชิตวา ปจันถมารุตสมิริตสิช-
 สิชสุวัณณปญฺจคัม กุงกมวาทรสสมานวัณณณปีฬิตเลกัฆ
 สมันทรจิรินานาวิธรัตนวิจิตกโกฏฐิตสหัสสสณณตติคุ โณตตุง-
 คปุตตนาทิตทภาวํ นิम्मิตวา ทํ อรุคาธิปตี พันธกํ วิย
 จุทลลิกชิตตํ เวธเมทวา ทิสสุปวิณณเณ มหันทยณณํ ถเปตวา
 สีนเรนา สัทธิ อภิปปเลสิ

ในกาลนั้น อันว่าพระอรชพามบรมสังขย ขจเนยรมิตร
 อาตมา ชกตะปรกฤตฐุปามนุษย กอชุบัตถิเปเนนาคราชา
 ทถุรรมกายามหิมา ชใหญ่ถ้ำพระญานนโศปนิท ใหญ่กว่า
 กตได้สองภาค แตนาคอันชนภูมิคฺวนี้ อันมีสติชชาจตพิจิต
 ประตุงกตเปลวอชยา อันว่าคาพานพัต ปติวยาบสัมครจนา
 แลอชुकัมภายาทังผอง แล้วยด้วยทองสมุชิต เกิดพิชิจิตรอาภา
 ประคฺจเลชารบมาย ถายพิชิตพรณบวร คังย้อมด้วยชตเลศร
 บุษบา นานาพรณตกรการ มีพั้งพานได้แสนโกฏฐิ อันไฟโรจ

โศกยามา ด้วยสัตว์ครตนาวิจิตรพรรณ รกกรวัดพันนั้น โทปนันท
ไว้รอบดงดงบรรพต ด้วยชนดถ้วนจตุศวาร ประตุจาทระกัมม
มัตไว้ รกเขาพังพานใหญ่ได้แสน โกฎิ ตั้งไว้บนสิโรตคัมมามา
รกทิมพระภูณาคดงไว้ กับพระญาไศลสินธุ แต่

อด เตน สิเนรนา นิบัติลิขมานัน อูรควาซีส์ ที่ช-
ปฤตวิวิ อวิวิตสันทเสท เทลนิบัตตคิลวิชปริตติ เวต-
บัจฉิก วิย อติทนุกมโหลสิ

ในกาลนั้น อันว่ากายแห่ง โภคินทรราชา พระมหาโมค
คัลดาหนับเข้าไว้ แดกกายอันใหญ่มหิมา กน้อยเข้ากันนามาน
ทำเนียบ เปรียบกระเข้าอันเขาทำด้วยหวาย แห่งนายช่างเตลา
บับน้ามันงายวิภย แดกกายิกแห่ง โภคินทรราชา มีเสถารินรี
โหลตกรบรัมมิชชาต หยาดเสทางคเปนธาร ก็มีในกาลนั้น แด

อด นาคราชา รุมาสิ ในกาลนั้น อันว่าสัตว์ปราชา
กบังหวนธูรมาให้กลุ่มไป ในทิศานทิศ แต่

ค ปน รุมาชาติ โกฎิสตัสหัสจักกวาเฟล รุมายนัต ปถวิ-
คตโต ยาว กมตคัพภายา รุมนรินศรมกาลิ แม้อันว่าธูรมา
อันนาคราชาบังหวนไป กเต็มในแดน โกฎิจักรวาพี แต่ปถวิ
ถานมคต จนพรหมโตกาวาศ บมิให้ชาติซึ่งคณนั้น แต่

เถโว อัย มัยหิ สวิเว ธโมอติถิติ มัญเจติ อิมหาก
สวิเว รุมีสัส อติถิ ภาวปี น ชานาติ อิมจิไซ ปน อิมหาก

สรีเน ปริศฺตํตํททา น ธฺมาสีลํติจ การุณ ธฺมาสีนํติ ธฺมาธิ

อันว่าพระมหาโมคคัลลานะเถร กตริในพระกมฺเณทริยจิตฺร
 คำหนึ่ง พระองค์ว่าฟังตั้งนี้ อันว่าพาสุภริราชา สำคัญว่ามานธูร
 มาแต่คู่เขา บมิรู้ว่าแสงแห่งเรานั้นมาน อนึ่ง โสถอันว่ากาลอัน
 อากมฺบมิได้บังหวนควัน เหตุควันนั้นเรารักษา ไว้ ในกายา
 ในขันธ ในเมื่อวันนั้นแลมีเหตุ กจะแจ้งซึ่งฤทธิเดชแห่งกัน
 ธกบังหวนควันในพระกายา เปนธูรมาพิรุณ แล

คโต นาคราชา บัชฺชติ ในกาลนั้น อันว่าพระญาณาสุกิ
 ให้เป็นเปลวอัคคีด้วยฤทธิ แล

เถโร อัย มยํหํ สรีเว อคฺคิ อตฺถิภาวํ มณฺเฑติ
 อิมํหํ สรีเว อคฺคิ อตฺถิภาวํ น ชานาติ อปิจ
 อิมํหํ หทยํพณฺตฺรทหนํ สัพฺพกาลเมว อสฺวเมตฺวา
 มัจฺฉริย โภธ โสภมฺทมานํปฺปปริณฺทนาปชฺชิตตํททา สัพฺพกาลเมว
 เมตฺตาการุณาสิโตทเกณ สัมมาปริณิพฺพาปิตตํททา น บัชฺช-
 ตติ สติปิจฺจเย บัชฺชตาเปสฺสิ เขวาติ

ในกาลนั้น อันว่าพระมหาเถร ธกคำหนึ่งในมเนนทริยคฺงนี้
 อันว่าทวยางกสิธฺเณทริยราชา คิดว่ามีเคธาแต่คู่เขา บมิรู้
 ว่าเปลวในอากมฺเรานั้น อนึ่งอันว่าอัคคีนั้นโสถ บมิได้ โสชนาการ
 ด้วยอากมฺบมานให้เปลวเปลว อนันดาเองใหม่ ในหฤทยา แห่ง

อาตมาภาพจำเรือนได้ แต่กับไว้ด้วยมารรคณาน ก็มีสันกาด
 ทังปวงแท้ แม้นแต่เพดองนั้นไต่ค บมีได้ไฟโรจโชนา ด้วย
 วาตาอันพานพัต คือมัจฉรรยซึ่งซัง บมียังให้เกิดด้วยโทษ
 อันโตโรแกมูวเมา แถรมาเนาด้วยมานะ ด้วยสุภาวะอาตมาภาพ
 ประหารบาปรังับ คัมเพดองบาปเสียด้วยดี ด้วยวารัสฎุโศทก
 ชรบาเอย่นอกแห่งอาตมา คือกรุณาแต่ไมตรี ก็มีสันกาด
 ทังปวงแท้ แม้ในวันนั้นแถม์เหตุ อาตมจยังเดชเดชา ให้อาภา
 คำเอง อกให้เพดองรุ่งเร้า ด้วยธเจ้าเดโชกลิน แล

อิเธกัจจามิ หิ สภาโว สุวณฺณนโลหสทิสो อิศคินา
 อปจิตวา สัพพธามาเนน กุญฺเณ น ปหริทฺวา ยถา อิจฺฉิต-
 ทิมมณฺณํ น โหติ สุวณฺณน น โหติ ทิสฺมา ยถา สุวณฺณ-
 กาโร โลหกาโร สุวณฺณนโลหวิกตึ กัตตฺตกาโม อกมิมมณฺณ-
 สุวณฺณนโลหิ คเหทฺวา อิศคินา ปจิตวา ปชชฺชตฺตกาเล
 สันธาเสณ คเหทฺวา อธิกรณิยํ ธิเปทฺวา โลหกุญฺเณ ปหริณฺโต
 ทิมมณฺณํ กโรนฺติ เหว กโรนฺตา ปน โทสันตเรน
 น กโรนฺติ กโรนฺติ นานิ อปฺปิเยน อปฺปิ ไซ ปน สุวณฺณ-
 ทิมมณฺณญฺเภาวตถาย ปกโรนฺติ เหวเมว ไซ ปชฺชตฺตกา
 ชนา กิณฺจาปี ภาตานิ สกียททยพกนฺตเว ติตฺติ โกธคฺคิ
 ปชชฺชตาเปเนติ อิทฺธิยา พาทิริตฺติ น อิสฺสาปกเตน น โทสัน-

ทุเรน น อธิปไตย ปชฌนิกิ อถไซ นิพพิเสวเนน
 กิมมณณภาวตถาย ปกโรนติ สีสาทิสฺสุ จ อธิมตรสัมปทาย
 โสตาบตคตลาทิสฺสุ อธิมตรสัมปทาย ติสฺมา เถโร มหิ-
 ตอิทธิยา พาทริคคชนธิ บชชตติ

แท้จึงแต่ แม้อันว่าพระมหาโมคคัลลาน อธิมตรมาน
 จิตรแห่งพระญาณาค ทำให้ลำบากเพื่อจะให้ดี กิมมอุประไมย
 อุประมา ด้วยสัตว์ใน โลกาทังหลาย อันมากมายต่างบาง
 ต่างจำพวกต่างแผนก จิตรชู้วแปลกแปลกกัน อันควรทรมาน
 ด้วยสาหัส กิมมทอุประมา ต่้างสุพรรณโศหาชำนาน อัน
 ทำการโศสุพรรณนา บมมิได้เฝ้าด้วยชาติอันนี้ บมมิได้เพียง
 ด้วยดีด้วยค่อน ด้วยเสียก่อนกำลังวัน อันว่าสุพรรณแดงโศหา
 จสำเร็จปรากฏนามมิได้ รูปทรงได้กับมิเป็นการ แสงอันชั่ววอดย
 บปรากฏ อันนี้เปนมทอุประไมย มีเหตุใดแต่เหตุนี้ แตนาย
 สุพรรณโศหิตบิ เมื่อมีจำนงปรากฏา จให้รัจนาขึงขึ้นไป
 ในพระสักการานานา กเอาสุพรรณโศหาทั้งมวด อันยังบมิควร
 แก่การนั้น วางกำนุงชนชอคยา เมื่ออุณหอากาศด้วยพลัน
 นายช่างกันด้วยสันชาต ไว้เฝ้าภาชนหน้าทั้ง ถือก้อนกัษ
 ประหารกมิ บางที่ค้ด้วยค่อนโศหกมาน กทำให้กาดบริบวรณ
 ควรแก่กิดยทั้งผอง แตนายช่างทองช่างเหล็กนั้น อันกทำการ
 ค้งกล่าวนี้ บมมิทำด้วยใจอันไพโรจ อันนี้ได้บมิได้ทำด้วย

บมัทยา ด้วยขาดมาอันเกิดขึ้นชั่ง นายช่างก็ยังเพียรพยายาม
 จะให้สำเร็จความปรารถนา จให้ควรแกกัตยานุกัตยนั้น เพื่อจะ
 ให้รูปพรรณงามดี แต่มีอุปมาเป็นฉันท ในเมื่อสืบบุรุษ
 ทั้งหลาย ฉดาดด้วยอุบายแห่งปัญญา บมให้ โกรชานะตักค
 อันมีในจิตรแห่งอาตม ให้ร่อนแก่สัตว์ชาติทั้งของ ด้วยจำนอง
 จิตรวิษยา อันเป็นธรรมดาปรกฏที่ บให้เรื่องด้วยมเนนทริย
 อันโรค กบมียังให้ ไชภิกอุณา ด้วยบมัทยาแต่เกิดขึ้นชั่ง
 กเปนสัจจังแท้ถ้อง ชกยังกองเพดองอันเป็นพายนอก ให้เรื่อง
 ออกด้วยฤทธิพลพหุพะธา อนึ่ง ได้คอันว่าบุคคลผู้มีปัญญาฉาน
 กเพียรในการอันเป็นประโยชน์ เพื่อจโปรดจิ่งทวรมาน แต่จให้
 ควรแก่การทั้งหลาย จให้สละพยศอันร้ายแถทรอิ่ง อนึ่งเพื่อ
 จให้บริบูรณ์ด้วยธรรมในสกันธ และให้เป็นผลเป็นภัพพะ เพื่อ
 จให้อริยทรัพย์ทั้งหลาย หมายถึงเบญจศีลเปนต้น แถอริยมัคค
 ผลญาณ มีพระโศดาเปนอาที่ จให้เวณชาติทั้งปวงได้ ใน
 ธรรมอันใดอันหนึ่งกดี กมีอุปมาประไมยอุปประมา เหมือนสุพรรณ
 โถทหาราลีสบั้นั้น อันว่าพระมหาโมคคัลลาน อาไศรยเหตุ
 การณคังนั้น กยังอักษะนอให้อุณหาส ด้วยเพดองพาเหียร
 อาตมอาภา ด้วยฤทธิพลตาเนก แถ

อุภินัน เชษัสสูบับันน่า นตชาตา จ สกตจกักวัพคัพภ-
 บัญฐริศา สัมบัสชัสสู อันว่าฤทธิเชษชาติคยา แห่งพระญา
 นาคาทังสอง กมริคไปสู่อังสกตจกักวัพทั้งหลาย หมายถึงประจุจ

เพลงใหม่ บ้าไม้อ่อนงเหงือ กฟล่งเรื่องเปเนเปตวพิฤกษ แด
 ททา จตุราสีกโยชนสหัสสโยชนิปโปมานิ สีเนรุโน
 ชนิธิ สัพพสัททานิ ราคทหนุสส์เทเนคคินากิปโปทหนสมย
 วिय สมันตบชชชติกเมว อโหสิ

ในกาลกษณนั้น อันว่าท่อนบรรพตราชา อันคนนาได้แสน
 หกหมื่นแปดพันโยชน กเปเนเปตวไซติตมันต เหมือนเมื่อกาลันตราย
 โดยนิบหายด้วยเพลงกัถป เหตุสรพสัศวทังปวง เปนเหตุ
 ในทรวงหมั้นใหม่ ไปด้วยราคัก กมีด้วยอเนก แด

ออก เกรสัส โตมกูปมัตต น อุน्हิต ในกาลนั้นอันว่า
 เพลง อันคำเองด้วยฤทธินาคราช มาตราว่าแต่ขุมพระโธมา
 แห่งพระมหาโมคคัลลาเจ้า กบมิร้อน แด

นาคัญ โญ ปน สิริ อุกักรมุขบัถิต อัยป็นจวिय
 อติสันตปาโมหสิ พันอันว่ากายา แห่งสัสเบนทวาริชราช ร้อนรน
 อาตมยั้งนัก กมีลักษณะอุประมา ปานโถหิณทอาอันบุทกต
 ดวงไว้บนปากเบ้า เผาด้วยเพลงกมี แด

ออก นาคราชา อัยเมว โโก มัง สีเนรุนา สัทธี บิเตตวา
 ษมายติ เจว บัชชตติ จาติ โโก นุ โช คุวหนิต ปุจันติ ในกาลนั้น
 อันว่าอหินทรนาครันยา กถามลักษณะนุสนธิ อันว่าบุทกผู้นี้ ท่าน
 มีชื่อนันใด บับอาตมไว้กับสีเนรุราชา แดบังหวนธุรรมาให้เป็นควัน
 ยังอัครันธิให้อาภา ดังอาตมาภาพถาม ท่านนี้มีนามดังฤ

อหัง โข นันท์ สกถกถนมนันท์ปรมลัตถโน สัมมาสัมพุทธัสสั
 ทุคิยักกัสาวกโก โมคคัลลทานิ นามาคิ อันทว่าพระมหาเถรเจ้า
 กประกาศ แก่พาสูกักรินทราชิราชพาดา ด้วยพจนาดังนี้ ดูรานาคบตี
 บาตาตราชฐร อันทว่าอาตมเปนทุคิสราวก แห่งสมเด็จเจดิกถโลกย
 ส่ายตาจารย์ ในสถานบริมนชถ สกถไตรภพโลกย อาตม
 ชื่อยมหาโมคคัลลทานะ แด

กัสสิมา ภันเต คุมเห สมนนา เอวรูปิ กัมมิ กโรถ น
 คุมหากิ อยุคคิ ยททิ สัพพะกุเคสุ ทนัจยปติฐฐูปนันติ อันทว่า
 พระญาพิศัชรินทร สัตถบิณฑราชิราช กปรกาสปรดิพจนพากยา
 แก่พระมหาโมคคัลลทานะเถระ ข้าแต่พระผู้ยู่เกล้า พระผู้เปนเจ้า
 เปนสร่มณะ แดทำซึ่งกรรมะอันมี สัระภาพดงันแก่ข้า เพื่อ
 การณาอันใด อันทว่างดไว้ ซึ่งโทษา ในสัศวคณาทั้งปวงได้
 อันทว่ากษานติในโทษทั้งหมด บมิกวรฤๆแก่สร่มณะ ย่อมยุกดา
 เทียงแท้ กมิแก่พระผู้เปนเจ้าทั้งหลาย แด

นาหัง โภธามบีเยน โทสนันตเรน วา กโรมิ อัมหากิ มิจฉา-
 มัคคโต ปริโมเจตวา สุมกัเต ปติฐฐูปนายาคิ อันทว่าพระมหา
 โมคคัลลทาน กเปตงพระอุทานทวนท้าว กถาวแก่พาสูกักรินทราชิ
 อันทว่าอาตมาภาพัน บมิกทำซึ่งกัมมนัน ด้วยฉันทาคคัเดบมัทยา
 แดใจหยานเข้าอันคูนุมโรธ ทำเพื่อจไปรดเปนประธาน จเปตอง
 ทานจากมรรคา อันทเปนมิจฉาปฏิฐฐินิตย แดท่านยอมเหนลิต

เปนชอบ อันก่อปรด้วยกรรมตามก กจยกท่านไว้ในมรรคา
อันชอบธรรมบวรารอริก แถ

เอว สันเตมี อติธารุณ เต กต อัสตโน ภิกขุภาเวณ
คิฏฐาหิติ อันว่าพระญาณนโศปนนท กถถว่าอนุสนธิพากยา
แก่พระมหาเถรคั้งนี้ เมื่อท่านบมิกทำแก่ข้า ด้วยเจตนาอัน โกรธัน
ผู้แต่มีแก่ท่านจริง แถท่านซึ่งกรรมแก่ข้า เหนหยาบซ้ายยังนัก

ถ้าใจให้ลักษณะคุณอันจำเรอญ เสรอญพระผู้เป็นเจ้ากตตายอาตม จาก
นาคราชด้วยไมตรี จงเปนปรกดีภาวะ แห่งรูปพระสร่วมณอยู่ เทอญ

เถโร ตํ นาคคิตถภาวปชชหิตวา ปกตภิกขุชฺฉวนฺเดเนน
ถิตวา อาห ทว อรุค ทิวจฺฉานโน หุตวา ซาติยา อัญ्ञุโจี
สมโนติ วา พรหมโนติ วา อจาริยุปชฺฉฉนาโยติ วา
มาตาปิตโรติ วา น ซานาสี ปรมปฺปณฺณกเขตตํ ตถาคตํ
ตาวทิสฺสเทวโลเก สฺสวากถฺสเณน สฺสณฺจาริกํ อิกฺโกสฺสนวจ-
เนน ฆรฺสวจเนน อิกฺโกสฺสสิ อิเม มุณฺฑทกสมณนา
อิมฺหากํ อฺปฺริสฺสีเส ปาทปฺปสฺสํ โอยกฺริณทา สฺสณฺจรฺนติ
ปติสฺสณฺจรฺนติ อิทานิ อิติ บัญฺญจาย เตสฺส สฺสณฺจริทํ น
ทิสฺสํมิตฺติ อธิปฺเปเว เทวมณฺธสฺสา อัสตโน สิริสฺสมิ ปรม-
ปาสาทิกถฺสสฺส ภาควโต สฺสวากถฺสฉิสฺสสฺส ปาทปฺปสฺสํ ปติญฺญจฺจา-
ปนาย สฺสมมาบบัญฺญจยนทาปี น สภิสฺสุ เหว สเจ เกจิ

กิลมี สกมานา สัพพานทวิธายกั จีรกาลกชนธัสสนทา
 นัมปตติติ สัพพาสวณิวรสเสสเมว โสเธนตี ทว อรุค ทิวจณา-
 โน สมานอ เอว มัจฉาทัญญูจโก ทถาคคั สัมมาสัมพุทธัง
 ปรมมเปสาทานิยั สสาวกสสังฆัง ปุณณกเขตตัง อักโกสสิ
 สัตถวณทานัง. อักโกสนนนาม ฮายที อักทนา ปตติลิกิ
 ทัพพัง ฉกามาจรสทตัสสรियเมว อักโกสสิทโต วिय โหติ
 ปัจฉโต สิริ อานุพนธิทวา อักโกสสิทวา ปหริทวา ปลา-
 ยันโต วिय ทัญญูเจ อัมเมว ทาทิสั ทักขัง ออนุกสิติ ทัสส
 ทักขณกณณโสเตน ปวีสิทวา พามกณณโสเตน นิกขมิ

อันว่าพระโมคคัลลานเถร ชกเถระภายนทรอันเปนนาคา
 กอยู่ด้วยพระภายนาในสร่มณะ ด้วยสภาวะเปนปรกติ กกล่าวแก่
 นาคปติพาธา คุกรอศิวราแห่งบาดาล ท่านเปนเด็ยรฉานชาคา
 แต่บัญญัติจากษุพิการ แต่สถานชาติกำเนฮตมา กบมีรู้ว่าพระ
 สร่มณกดี กบมีรู้ว่าพรหมณะภมาน กบมีรู้ว่าอุปัชฌณาจารย์
 กดี แต่บมีรู้ว่าผู้เปนนินคาแตมาตา แต่ท่านกคำส่มเด็จพระพุทธ
 โถกยเชษฐ อันเปนนุญญเกศครบวงศ อันพระองค์จาวิตไป
 ในดาวดึงษโลกา ท่านกตำทังนิกธังข ด้วยคำอหังการหยาบช้า
 ว่าหม่มุณฑกาสร่มณนี้ อันโกนสี่สี่ทั้งหลาย ย่อมเรียรายระ
 ทูดี อันมีในผ้าเท้าแห่งอาตม ไปบนปราสาทท่านอาเก็ยรณ

แต่ไปบนเสี้ยมท่านทุกครา เมื่อสร้มนไปมาทุกครั้ง ท่านกว่า
 ด้แต่กาดนั้ไป บมีให้ห่มสร้มนั้มา ในเทวโลกาทังหลาย
 ตามอเนกบรรยายท่านถ่าวนั้ อันว่าห่มอมรากร นรชาติ
 ทังหลายหมายห่มอื่น กษมขึ้นหั้นหรรษา มีปราณาใจไรได้
 ในพุทธบทรือนุอันอุคคัม แห่งสมเด็จพระบรมศาสดา ผู้นำมา
 ซึ่งความปรกติ อันมีถักษณอุคคมางค จวางไว้กถาสีโรรับ
 กับด้วยบทขทุถ์ อันมีในผ้าทำนิกรังงฆ แต่สัตว์อันจงแลบมิได้
 ในพุทธโรนุพระบาทา เหตุบุญญาอันน้อยนัก กมีถักษณตั้ง
 ถ่าวนานั้ สัว่าอมรนรคณา อันมีในโลกาบางห่ม ได้
 บทเรณูพระพุทธรองค แต่ทุฐ์บาทนิกรังงฆอรหนต กตั้งไว้บน
 สีโรเพศ รับไว้ด้วยเกษเกษา แห่งสัตว์คณาทังหลาย กมถาง
 จิตรเวทกายนฤรพเศศ จากอาศร์พกเศศแลบามี อันมีในสัตว์
 ทังหลาย แต่สัตว์พายในชั้นธสันตาน สิ้นกาดนานยังนักหนา
 แลอาศร์พพานาย่อมคกแต่ง แห่งสัตว์โลกยโถกีย บมีเป็น
 ประโยชนแก่อาตมา ดูวาพระญานน โทปนนท ท่านเป็นคน
 ขนรพาท เป็นเคียรณานชาคา เป็นมฤจณาตฤษฐี กถ่าพระ
 ผู้มีพุทธรากยบวรา อันครวัศพระธรรมาบวรก ทังปวงด้วย
 พระองค์นั้ อันบุทกลในโลกา พึงสร้ทธานินต้นัก เป็นบุญ
 ญักเกษตรา ท่านกถ่าถบถู้ หล่ทั้งห่มพระสาวก ๐ ซึ่งชื่อว้า
 อันตามกท่านถ่า บุทกลอันมีคี่ถ่าจารยวัศร ประคูนบุทกลแข่ง
 สัมปัตติในเทวา ถ้อกามาพจรสรวรค อันจได้แก่อาตมา ใน

เบื้องหน้าให้ นิคัณฐ แลประจวบทุกตอันด่าตี ซึ่งอิสริยสมบัติ
แห่งกษัตริยราชา อันติดตามมาในเบื้องหลัง แต่ท่านยัง
สมบัติทั้งปวงนี้ ให้หนีจากอาตมท่านไป ท่านกขได้ ซึ่งทุกข
เพทนา เหมือนวาทานว่าอันหยาบนัก ในอาตมท่านปรตยกับ
พลันพลัน ในปัจจุบัณนี้ แด

แม้อันว่าพระมหาโมคคัลลา รกถ้าวาจาแก่พระญาณาค
ด้วยพจนพากดั่งนี้เสด็จ รุ่งเสด็จเข้าไป ในช่องกรรณเบื้องขวา
แห่งฉรณิศควราชิราชนั้น รกออกไปโดยช่องกรรณเบื้องซ้าย แด

วามกณัณโสเคน ปวีลิตวา ทักขินโสเคน นิกัณมิ อันว่า
พระมหาเถรา รกเสด็จจุตเทโดยรจกรรณ่าฝ่ายพาม กเสด็จ
เจญตามทักขินกรรณ แห่งสรปรันยาชิราช แด

ทักขินนาโสเคน ปวีลิตวา วามนาโสเคน นิกัณมิ
อันว่าพระมหาโมคคัลลา เข้าไปโดยช่องนาสาฝ่ายทักขิน แห่ง
ฉรณิศควราชิราช รกออกมาโดยช่องนาสาฝ่ายเดวียง แด

วามนาโสเคน ปวีลิตวา ทักขินนาโสเคน นิกัณมิ
อันว่าพระมหาเถรา จุตเทโดยรจกรรณ่าฝ่ายอุคคร แห่งนาค
บัตถ์รนาคา กเจญโดยรจกรรณ่าฝ่ายสตา แด

นาคราชา อิมิตตี เวณัน เวเทนีโต ยทา มุณเฑก-
สมณีสัส มัยหิ มุเชน ปวีลิตวา ทักขินทร มม วิสทาพมาหิ
มุชปตตกาเล ตี มุรุมราเปตวา ภัสมิ กโรมิติ จินเตตวา

ตเมตทโวจ ภันเต สมณานาม อิมมปุเรกัชา เวย สัพพะ-
 กาลั ทวั ปน สมโณ หตุวา น ตถาภาวาทิ มัยหิ ทาทิสั
 ทารุณกัมมึ กโรนัโต เปเมเน กโรมิ ปิเยเน กโรมิ น
 โทสันตเรเน กโรมัทิ วทสิ เวย ตมัทิสั วจนมัตตเมว
 ปติชานาสัตติ จัตวา อิตถโน มุขั วิวริทวา ถิโต

อันว่าพระญาณโพนันทนาท เมื่อล้าบาก็มาคราอันยิ่ง
 กว่าพึงด้วยจิตรวารอันตามก ว่าอาตมจะเคี้ยวมุนจากสร่มณกายา
 ให้กร่วมกร่วมด้วยทาตมาทั้งสี่ อันมีพิศคมปลดะแปล่มแหดมนักหนา
 เมื่อมุนจากสร่มณะมาถึงเขี้ยว อาตมจะเคี้ยวให้เป็นภักศิม พระญา
 นาคกตริอรรถจนท้าว กถถ่าวพจนแก่พระมหาเถร อันว่าสร่มณะ
 ชินนทรบุศรา ย่อมมีธรรมบุเรกษาเปนประธาน ก็มีสันกาด
 ทั้งปวงแท้ แม้อันว่าท่านจเปนสร่มณ ดูจนิยมนั้นกบมาน
 เหตุท่านทำกรรมแก่ข้า เหนหยาบข้าพันประมาณนัก แลถักษณ
 อันท่านกล่าวแก่ข้า ว่าทำด้วยกรุณาแลเมตตรี แลมมีกทำด้วย
 ใจอันไพโรช แลท่านได้ศได้ปรัญญญาณ พจนแห่งท่าน
 กบังควร เหนบริบวรดั่งนี้ มาตริเปนแต่จู้จู้ญเปล้า แด

อันว่าทวิจิตเหนทรายามะแพรง กถ้าแดงพจนพาธู วาจา
 อันยยะเย้อย แลจกเสอยปากอาตมอยู่ แด

เถโร ทัสส วณฺเณ สุตฺวา ปกฺกียา สุตฺวัจฉลชฺช-
 ณี วิย สลาตฺสโอรสปุกัถัสส วณฺเณ สุตฺวา โทสวเสน
 อมณสิกัริตฺวา ตเมตทโวจ ปุฬฺเพ ปนาคุโส สมโณติ
 วา พราหมโณ วาติ อจฺจาริยุปฺปชฺฌมาโยติ วา มาตา-
 ปิตโรติ วา น ชานาสี อิทานิ มยา เขวรูเปหิ วิณฺเขหิ
 วิณฺยเนโต สมณานาม ชัมมปุเรกัชา ชานาสี เขว ทัสมา
 ปุณฺณตทานํ วิณฺยัสส มหฺนตฺตุนฺณํ กถํ ตุมฺहेหิ ชานิตฺัพพิ
 เหวณฺจ อุตฺเถ สติ นนฺ มัยหิ วิเสสํอิคฺคเตน ทาทิสํ
 กัมมํ กโรตฺติคิ สลิกฺเขตฺัพพิ โลกสมฺมํ หิ กทาจิ มาตาปิตโร
 ปุกัถานํ เขวรูปํ ปีสนํ กโรเนติ อจฺจาริยุปฺปชฺฌมายาหิ ชินฺเต
 วาสิกัสสทธี วิหาริกานํ กทาจิ เหวํ กโรเนติ อปฺปจ โข
 ปน เทสํ วิเสสํอิคฺคมาย กโรเนติ น อปฺปเปเนน น โท-
 สันตเรนาติ ยถา สกสฺสัพฺพกามททานํ นิฉินฺนํ ปวตฺตมา-
 นัสส ปิเลตฺวา ปหริตฺวาปิ อเนกํปฺปการํ สุรุตฺตฺตวณฺเณ
 วทมานัสสาปิ สยํ อายตี ผลุปฺปตฺตียา โโกโธ นกา-
 ตฺัพพิโพ เหวเมว มิจฺฌามตฺตปฺฏิบฺบเนนัสส ทฺฐจฺจกัมมสมมฺงคิโน
 ทฺฐเนนตกมมวสิชชเนตถาย สัมมาปตฺตบฺบเนหิ วิรปุริเสหิ

อนันท์ปกาภิ ปีนัน ฌนยณตัสส อิตทโน ฌมมจเฉทน-
 สมิทถิ ฆรตัสตวงนั วทนตัสสาปี สยั โภโธ น กาทพิไฟ
 เขวาติ วัตถวา ทัสส วิวัฏเฐน มเชน ปวีตัสวา อินโต
 กุจฉิยั ปาจิเนน ปัจฉิเนน จังกมติ

อันว่าพระมหาโมคคัลลา ได้สั่งบิชาจาอันตามก แห่ง
 พระญาณโหรคอันเปนพาด กบมิได้มันตติการวจัปรีภากัน ด้วย
 สามารถแก่ความโรธ ธกบมิได้ โกรธกปรกที เดกเมม็กุนอัน
 ยงน้อย แลพ้งถ้อยคำบุตรทั้งปวง อันเกอดแต่ทรวงควกรรณา
 พระมหาเรธกรทหนท้าว กถ่าวแก่นาคราชา ตูกรอาวุโส ท่าน
 เปนคนโมหพาดา เปนคนมฤจณาทฤษฏินั กบมิรู้ว้าพระสรัมณกัต
 กบมิรู้ว้าพราหมณกมาน กบมิรู้อุปัชฌายัจจารย์กัต แลบมิรู้ว้า
 ผู้เป็นชนกา แลเปนชนนี้ชาติมากัต กมิแก่ท่านแต่ก่อนมา
 ตูรวาวิคชเรนทสรเวนทราอิราช อันว่าอาตมทวรมาน ท่าน
 ในกาดบัตนี้ แลมีอุบายอันโอฬาร ทวรมานด้วยการบุญญาภาพ
 แม้ว้าหยาบแต่บั้งควกรการ ท่านกจกรู้ซึ่งเหตุ อันมีเสศนิยม
 ซึ่งนิกรสรัมณทั้งหลาย หมายว้าธรรมบุเรกษา มีธรรมชรา
 เปนประธาน เหตุนี้ท่านกพึงรู้ ซึ่งคุณูปการกมทิมมา แห่ง
 แรชรยาอันทวรมาน มีด้วยประการฉนัโต ในเมื่อเหตุควรมะนตติการ
 ท่านกพึงเกียรตะนา แลตติบพากยาแต่ข่าง อันว่าสังฆรูปนี้
 ผู้กทำซึ่งกรรมทวรมาน ด้วยเหนปารตงนี้ อันมีแก่อาตมภาพ

ด้วยใจให้ตาภอนพิเศศแก่ท่าน แท้แต่ในกาลบ้างครั้งบางครา บิด
 มาดากทำกรรมอันมาก แต่ตำบากอันมีสุภาพดังนี้ แก่บุตร
 บุตรีทั้งหลาย อันมากมายในโตยกยกมาน อนึ่งอันว่าอาจารย์
 อุษณาย์ กทำซึ่งกรรมนานาอันมาก ความอันตำบากก็มีแท้
 แก่อันเศวตสิก แต่สัทธิงวิหาริกกมาน อนึ่งในกาลบางครา
 อันว่าอุษณาย์จารย์ บมีทำการอันตำบากด้วยเกตุยดซึ่ง บมียัง
 ทัศนจกรรมด้วยโกธธา แดกทำกรรมนานาให้ตำบากแท้ แก่อัน
 เศวตสิก แต่สัทธิงพิหาริกนั้นได้ เพื่อจะให้ ซึ่งกรรมอันพิเศศ
 เหมือนบุทคนในประเทศทั้งสอง บอกซึ่งชุมทองให้แก่กัน อัน
 จได้สำคัญธิปราคา แดวกกล่าววาจาอัยโกส แดงโทษด้วย
 ทัศนจาณี่ อันมีประการนานา อันว่าความโกธธาทั้งสอง
 บมีควรดูท่า แก่บุทคนผู้บอกชุมทองนั้น เหตุบอกชุมสุพรรณ
 ให้แก่ตน อันจเปนผลในพายหน้า แต่มีอุประมาเปนฉนิต
 เมื่อแดบุทคนอันไปสู่มรรคาบมิชอบ แดกอุปด้วยกรรมอันร้าย
 แดบรุษทั้งหลายอันเปนเมธา อันมีปฤชาวิสารัท อันประพฤติ
 ประวิบัติในแก่นสาร ยังความทรมาณให้ตำบาก มีดักษณ
 อันมากดังนั้นแท้ แม้แต่กล่าวซึ่งมรุษวาท อันอาจกัดได้ ซึ่ง
 ธรรมดา คือมฤจฉาทฤษฐีแห่งอาตมกตี่ อาตมบมีพึงทำ
 ความโกธศอบ แก่บุทคนอันให้ความชอบแก่อาตมา แต่ให้
 ตำบากกายกตี่ ก็มีอุประไมยดังกล่าวมา เณกบิฑุมดาอุษณาย์
 จารย์นั้น อันว่าพระมหาเถรา ธมคิพากยาทั้งปวงเสด็จ กเสด็จ

จตุรทศโดยปาก แห่งพระญาณาคอันเมื่อยไว้ ชกจงกรมในครรภา
แห่งภุชเคนทวาริบทิน โดยทศปราชินะทศประจิมะ แด

ยถานาม กุสโล ทักไซ ปรีโส อายตนมหีนันเตสุ
ฆเวสุ สัตตวิธธนัง ปุเรนโต อีนโต ปวีสิทวา สมนันโต
อุจันตเถ วิโสเชติ ปรีปุเวติ เอวเมว เถโว นาคราชัสส
อินโต ททเย สัทธาतिकัง สัตตวิธัง อริยธนัง ปุเรนโต
มิจฉาทัฏฐิจิโลกโกธาทิกัง วิโสเชนโต ทัสส อีนโต
กัจฉิมิ อปราวปรัง จังกมติ

อันว่าบุรุษอันมีปัญญา เปนเมฆารู้อบ อันประกอบ
ด้วยจักขุคือปรัชญา อันใจให้รัตนาปราพิร ถ้วนนมณินทร
เจ็ดประการ ไพบูลย์ในสถานคฤหา อันทฤรรฆาแต่ใหญ่ กเข้า
ไปในคารสถาน กษาระเคนชานรอบคอบแล้ว กให้แก้วเจ็ดประการ
เพญภูต ไพบูลย์ในที่ทั้งหลาย หมายทุกห้องเคหา แต่มี
อุประมาเปนฉันได ในเมื่อกาลวันนั้น อันว่าพระมหาโมคคัลลา
ผู้มีพระชนมายุศ่มะ ชกษาระซึ่งอกุศล เปนต้นว่ามฤจฉาทฤษฏี
แต่มีโลกโทษนานา แห่งนาเศศควราภุชังค ชกยังอริยทรัพย์
เจ็ดประการ มานสรัทธัตถะณะเปนต์ัน ให้ ไพบูลย์ในกมต
หฤทงค แห่งภุชกนาคราชา เมื่อจงกรมไปมาในนภา
ก็มีอุประไม่ยคุจนัน แด

อถ ตถาคทวรวรรณิกโร สวากทารา คนปรีวัตโต
อากาสเต ติทวา อทิสัมภานันตถานัสส ปัตตภาวํ ฌิตวา
โอบาสํ ทเสนโต มนสิกโรหิ มุคคัลลสถานมหิทฺธิโก โส
นาครราชาติ อาท

ในกาลนั้น อันว่าพระจันทร์ คือสมเด็จพระสรพัญญ
อันประเสริฐตรีกว่าหมื่นดารา คือหมู่พระสาวกห้อมล้อมเต็ม
แต่ตั้งแต่จลลิตในโพยมมณฑล เวหาสนครประเทศ กษราบในเหตุทุก
ประการ ซึ่งพระมหาโมคคัลลสถานแสดง ที่อันอนนถารจึงเอื้อยกัน
พระองค์ก็เปล่งถ้อยพรรณรังสี ยังพระรัตคมให้ปรากฏ แก่พระ
พวามะลุคคพาหา กตรัสด้วยพระพุทธรูปกำบรวร ว่าคุณกรมหา
โมคคัลลสถาน ท่านจงมีจิตคำนึง ซึ่งพระธรรมไว้ ในหฤฤยา
อันว่าบรรณเคนทราธิบตี เขามิถุทธิมหิมา แต่

เถโร มัยหิ ภันเต จิตฺตาโร อิทฺธิปฺปาทา ภาวิตา
พหุสํกตา ยานิกตา วิทฺธุกตา อนฺตฺติกา สุตฺตมารีธา ทิตฺถตุ
เอโก นนฺโทปนฺนโต นนฺโทปนฺนตสฺสทิสานํ สทฺธิ สหสฺสํ
สทฺสสิทฺสํป ทเมตุ สํกกุณเณยฺย มา ภควา สังกมามิตฺติ อาท

อันว่าพระมหาโมคคัลลฐานะเถร อันเป็นพระชินนทรกุต
กกราบทุกแก่สมเด็จพระสรพัญญบดีคุราช อันว่าพระอิทธิบาท
ทั้งสี่ ข้าพระพุทธองค์นี้กทำให้เป็นที่ตั้ง แด่ยังให้เป็นที่ดำเนิน

ไว้ทำให้จำเรณนิรันดร แต่เป็นอธิษฐานด้วยกัมมัตถ์ แม้อัน
ว่านนิพนธ์ นิพนธ์นิพนธ์ ผู้ด้วยนัยกได้เล่า แต่ข้า
พระพุทธเจ้าผู้หนึ่ง อัจฉริ่งจักรมารณ ซึ่งภุชคินทรใน
บาดาลทั้งหลาย หมายถึงนิพนธ์นิพนธ์ ได้แต่ร้อยพันพัน
ถึงแสนหนึ่งก็ สัมเด็จพระผู้มีพระภาคยุดคมา อย่าได้มีพุทธ
หฤทยาอาไธ กังวลในข้าพระพุทธองค์นี้ เสดย

โส ปณ นาคราชา ปวิสสันโต ทาวณเมทธิงุโจ ทิสส์
นิกขมนกาเด ทิกขทราหิ จตฺหิ ทาฆมาหิ ตํ ชาทิสส์สามิตฺติ
จินฺตเตทวา สเจ ภินฺเต น อปีเยเน น โทสฺสเนทเวเน เหวม-
กวิสสิตถมา มยฺหิ เหววรูป อีนฺโต กุจฺฉินฺน อปรปฺริ จิงก-
มินฺโต พาศยิตถ พหิ นิกขมถาหิ

อันว่าพระญาณาคูครคินทรชิบคินทร ปวิตถกถิตไปมา ว่าพระ
สร่มณนี้เมื่อเข้าไป สู่ในมุกทวารา อาตมามยถก่อนเสยที่เดียว
อาตมาจเคยวซึ่งสร่มณ ด้วยเขยวอาตมทังสึนี้ อันมีพิศ
คมปะแปถ่มแหลมหนักหนา เมื่อสร่มณะออกมาจได้เห็นกัน พระญา
นาคนิกทอนท้าว กล่าวแก่มหาเถรว่า ข้าแต่พระผู้อยู่เกล้า
พระผู้เป็นเจ้าบมิได้ทำ ซึ่งกัมมะตังนี้แก่ข้า ด้วยใจโกรธาต
เกตยัดซึ่ง ถ้ามีตังนี้หนักนง เมื่อท่านจงกรมไปมา พายใน
ท้องซ้ากอย่าได้ เบียดเบียนสิ่งใดอันหยาบ อันมีสวดภาบงังควรนี้
ผู้มีพระผู้เป็นเจ้ากรณา จงออกมาพายนอก เทอญ

คัสส วจเน อวสฺสึฐฺเฐ เยว เถโร ตํ ชนเมว นิกฺขมิคฺฉา
พหิยฺฐฺฐาติ ในเมื่อพจนพากยา แห่งภุชเคศฺวรายังสดนั้น
คือยังมีทันสิ้นคำแท้ แม้อันว่าพถนแห่งพระมหาโมคคัลลา ชกออก
มาอยู่พายนอกได้ ในชณนั้นแท้ แล

นาคราชา ตํ ทิสฺวา อยมโลติ จินฺเคศฺวา นาสฺวา ตํ วิสฺสฺเซติ
อันว่าพระญาอรุเคนทร ยถพระมหาเถรค่านึง ว่าพึงว่าสร่มณนี้
คี่ร้ายสร่มณนี้ อันว่าพระญาภุชกินทรหมิมา กสฺสเถมนา-
สาออก แล

ตํ ชนเมว เถโร สฺมาปฺตํ ตํ สฺมาปฺชชฺชิ อันว่าพระมหา
โมคคัลลาน ชกเข้าชยานสฺมาปฺตฺกิ ในชยชณนั้นแท้ แล

เตน โถมกฺขมิตฺตํปิ จาเลกฺุ น สักโกติ อันว่าพระญา
สรฺวบาธิราช กบมีอาจยฺกัรรมเคในพระภายา พระมหาเถร
ให้จถาวิจตได้ ด้วยตมพายในนาสุกนั้น แล

อวเสตฺถิกิขฺ . กิร อาทิโต ปฏฺฐิจาย สัพฺพพานิ ปาฏฺฐิ-
หิริยานิ กาทุ สักกณฺเวยฺยํ อิทํ ปน ถานํ ปิตฺวา เอว
ชฺชึบิ นสฺสณฺท โน หุตฺวา สฺมาปฺชชฺชิตุ น สิกฺขิสฺสณฺท

ตั้งจได้ยินมา อันว่าพระมหาเถรานุเถรทังปวงอันเคศฺก อถาจ
ซึ่งทำฤทธิเคชปราวฺฐิหารยทังหลาย หมายอันครทวรมาน
พระญานาค จำเคอมแต่ภาคประถมมา อันว่าพระมหาเถรคณา
ทังหลายนั้น ครั้นมาถึงในที่นี้ เมื่อทวิชฺวหินทรยฺราชฯ จสฺสเถ
ตมนาสาให้พินาศ กบมีอาจเพื่อจเข้า ซึ่งสฺมาปฺตฺกิเขาจะ

ให้ทันได้ กถึงซึ่งประไลยพิบัติ ก็มีด้วยอรรถดั่งนี้ แต่
 เตน ภควา เคส นาคราชทมน นานุชานาสี เหตุการณ์
 ดั่งนั้น อันว่าสมเด็จพระธรรมพรหมบรมนารอด จึงมีได้
 อนุญาตให้ทราบ ซึ่งกรุงบาดาลอิศรา แก่พระมหาเถร
 ทั้งหลาย หมายด้วยประการดั่งนี้ แต่

โส อิมัสส สมเนสส นาสวาเตน โสภณูปมาตีบี
 จาเลตุ นาสักขิ มหิตฺธิโก โช สมโณ ทสฺสหนียเตไซ
 ยาว มํ น มาเรตวาว ปตายามิติ ปตายิตุ อารพฺภิ

อันว่าพระญาณโครคินทรก้านิ่ง รำพึงไปไปมา มา อันว่า
 นาควาตอาตมภาพนี้ อันเป็นอรรถกฤษณ์อำนาจ กบมีอาจ
 ให้ถูรรมเศในกายา แห่งสร่มณจถาพิจดได้ รมฤทธิไกรมहिมา
 ยิ่งเศษาอันบุทกล จักออกตนเป็นอันยากแท้ แม้สร่มณยังมีพิฆาฏ
 ซึ่งอาตมภาพเสียดรบาโต อาตมจหนไปอยู่ช้า พระญาณาค
 ปรารพเถศจณณมิตร คิดแต่ที่จะหนีไปนั้น แต่

เถโร ทสฺส กตํ วิโสเชนฺโต ปากตํกตฺทวํ ปช-
 หิตวา เอกูปฺปหารุ ปาตนโกฏิสหสฺสสฺสนํ สหสฺสํ ภิสนป-
 ขมารุททวิปฺกไซ ปาตนสมิตถํ วิตฺสิตํ สิตทวิรตนปต-
 ธิโต ทยปฺกขํ ทฺวสฺสทเทชฺชํ ทิกขทรนชชคฺคฺควชิวิสม-
 นาคํ สีเนรูปฺพพทราชจคฺคณณิกิพเพอปลฺลปรมา น มา-
 นิตํ ปกฺขิ ราชทวํ นิมนิตวา นาคราชานํ อนุพนฺธิ

อินว่าพระมหาเถรา ผู้มีพระชนมายุคัมะ เมื่อจขารซึ่ง
 เกียดองแห่งภูเขนทราธิราช ธกเถซึ่งอาตมภาพอนเป็นสังข
 พระองค์กณภูมิทรพระภายา เป็นรูปสุบรรณาธิราช อินมีอาตม
 อุกุงคมหิมา กว่าพระสุเมรุราชาได้สี่เท่า มีเท้ากอบรดด้วยคมดาว
 รัตคมีขาวพรายแพรวัว แล้วด้วยแก้วเพชรพันธ้อ คือครจกอิน
 คมนักหนา และมีเดชาอินอนคค อินนิกรบรบักษทั้งหลาย จเข้า
 ไปใกล้กตายเป็นอินยากนัก และมีบัยษทวยางครุจิรา อินวัญชิตา
 นุเมคอุคคมะ แล้วด้วยรัตนลัษคพิธา อินอาจจคณหาทรบรบักษ
 มีตมปักอินพิภกษนัถกขประมา ตุจอิคระนี้ผ่าตงพร้อมกัน คราเด็ยว
 นั้นได้แดนโกฏิตัววิธี กจคิตตามพระญานาคไป แด

ได้ปี นากราชา อนแก่นปีการลุตสุขุมิตคภาว นิมมีตวา
 ปลายิ แมอินว่าพระญา วาสุกินทราเส็ยรพิค กเน็ยรมิตร
 ภายา อินมหิมาตลสุกษุมะกคิ กมีอเนกเค็ยรตาส กปะตาศ
 หนีไป แด

เถโร คัสสิส ปราชิตบับัตคภาว ญัตติวา คัสสิส สัเวช-
 ณคัตถาย อนพันธิ อินว่าพระมหาเถรา อินเป็นสุบรรณา
 นุเพศ กชรวบเหตุอินนาคราชา อินบราไชยด้วยวิธี ธกมิน
 คิตตามไป เพื่อจให้พระญานาคนั้นตรนถ แด

อด นาคราชา กิณัจจิ เถนึ ปติสรวณญัจ อลภิตวา
 จีรกาล สกियททยพภันตเว ติค มีจฉาทธิจึฉลาหลวิสิ วม-
 มิตวา มานวกเวสิ ธาเวตวา ภันเต ทุมหากิ สรวณ คัจฉา-

มัตถิ เถรวัสส ปาเท วุณทควา อหา มยา ภันเต อโนธพาส-
 ทาย สัสสาวทุก์เกษนิสัสสาวรสโมกนิณนาย สัสสาวรัตติยา
 มัจฉาทัญจิมหนนธการปริโยนัทธโถจนยัคคเสน ทุมหาก์
 คุณมหัจจ อทิสวา เอวรูปโป มหาปราโธ กโต ยถา
 ชัจจันโธ ปุริโส อิตตโน อโนธภาเวน อนัจจันตวันทนิย
 จักกวัตติภินันท์ อปัสสมาณโน น วุณทติ สัสส โทโส
 น คเหตุฟไฟ เอวเมว โช มยหุ่ ทุมหาก์ เตไซพล์ อชา-
 นันตัสส เอวรูปโป กโตปราโธ มมาปราธมมนสิ กิริทวา
 มยหุ่ ปุตตภาเวน สรวณิ ภวาทิ อธิมถา เม สรวณิ นัทติ
 ปิยप्พโก ภันเต โทโส จีรกาลเมว ปวัตติทวา มหา-
 นัทถาวโห โหติ อธิมถมถนิสัสส สญฺจิชานนัทตทา โทส-
 ุปพโก ปีนปิโย สัสส คยหุ่ อชานนัทตทา จีรกาลเมว
 ปวัตติทวา ทัญจิมมิกสมปรายิกสชาวโห โหตติ

อันว่าพระญาณชินทรราชาเมื่อปะลาค์ กบมิอาจที่จเร้นจซ์อน
 ไค่นอยหนึ่ง กบมัทพิงทั้งหลาย กคายพิศอันวายแห่งอาตมา
 ก็อมฤจฉาทฤษฏี อันลลิตลัตถ์อยู่พายใน กมตหญไทยแห่งอาตมา
 อันได้ชำนานหม่นคง กรรงเพศเปนมานพ นมัสสการคำรพย
 จบบาทา แห่งพระมหาโมคคัลลาได้สัสสะ กถ่าวพจนะอันมฤทุ

นันทโศภนันทสูตร คำหลวง

ว่าข้าแต่พระผู้อยู่เกล้า ข้าพระองค์เจ้ากรู ว่าเป็นผู้เป็นเจ้าของ
 ที่พึง กจโปรดซึ่งเสียดแห่งข้า อันว่าโทษอันหยาม อันมี
 สภาพแห่งข้านี้ อันข้าผู้มั่งคั่งพิกล อันมีตมมมากหนักหนา
 คือมฤดาตฤชฐีสารวม สรวมไว้ในราชศรี อันนี้คือสงสารา
 แลอวิชชาอันกำบังสัตว์ แลเอาเกียรติไปด้วยรัชศรี คือทุก
 ชินทรีย์ทั้งหลาย อันเวียนตายเวียนเกิด เทียบเอาท่านเอดใน
 ภพไตรย ข้าพระองค์ ได้ทำผิดแท้ แก่พระผู้เป็นเจ้าของโดยหยาม
 เหตุสุภาพชั่ว เป็นอันธพาล อันว่าบุรุษอันพิการจักษุชรัย มีแต่
 เดอมอาดมอดุบัติกั แลมยลบรมจักรพรรดิราชา อันควร
 อภิวัตด้วยสิโรเศศ เหตุพิกลเนตรแห่งอาตมา กบมิได้ยอ
 หัสตากรามบังคม ซึ่งสมเด็จบรมจักรพรรดิราชา อันว่าบุรุษ
 อันพิกลเนตรนั้นกนฤโทษ ด้วยบรมจักรพรรดิโปรดมมีถือเอา
 ประตุจข้าพระเจ้าพรณนา และมีอุประมาเป็นฉันทิ ในเมื่อโทษ
 แห่งข้านี้ อันมีแห่งพระฤทธิศพระดัง แลยังความกาจ
 ทัมมวด อันมีควรแก่พระผู้อยู่เกล้า พระผู้เป็นเจ้าของจงดโทษ
 เพื่อพระองค์ โปรดเสียดข้า อย่าได้ให้ โทษาคำกต ในพระ
 กมตหญไทย จงเป็นที่สรณาไศรยแก่ข้า จงกรุณาว่าเป็นบุตร
 ด้วยก็ กมีอุประไมยนิยม ประตุจสมเด็จบรมจักรรราชา บมี
 เอาโทษาแห่งบุรุษนั้น อันว่าข้าพระองค์นี้ หารที่พึงที่พำนัก
 ด้วยถักษณอันอันมีได้แท้ ข้าแต่พระผู้อยู่เกล้า โทษแห่ง
 ข้าพเจ้าอันเห็นผิด อันชื่อว่ามีจนามักก อันเป็นที่รักษแห่งข้า

แต่ประพฤติกมาแต่บรรพกาล ด้วยกาดนานแต่โทษนั้น กำน่ามา
ซึ่งสรรพอันคราย ในความฉิบหายเป็นอันมากนัก เหตุมา
ยศศักดิ์อันไกร ย่อมดีชื่อว่าใครกใครดี แลโทษอันนี้กประพฤติก
มา จึงบมีรุซึ่งพระเดชาธิคุณ อันอศุยแห่งพระผู้ยู่เกล้า พระ
ผู้เป็นเจ้าของจิ่งทวรมาน ซ้ำกได้ถึงสถานอันร่วมยศ กชื่อว
เป็นเหตุกอนจิ่งเป็นผล จให้คุณอนนตเตอกไกร จจุในอิธโดย
แถบรโดยย พระอสมเด็จพระมหาโมคคัลลสถาน โปรคข้าพระองค์
ในกาลบัดนี้ แด

อถ เถโร นาคราชีสัส วจน์ สุตวา โอรสปุต์-
วีย มัญญมาโน สัตถา นินท อธิธาโต เทน ทํ ทมาปย-
มาโน สเจ ทุมหากั โทสั ชมาเปติ เอหิ ภควันต
โธกากรณชมาเปสัตี

ในกาลบัดนั้น อันว่าพระมหาโมคคัลลสถานเถร อันเป็น
พระชินนทรโอรส ได้ตั้งบัพจนแห่งบรรณะคาริราช กมีพระเหตุไทย
ส่าซู้ส่ากัน ว่าพระญานาคันประคองโอรส อันปรากฏแต่พระอระ
กมีพระพจนคกรทยาธู ว่าคุกรพระญานนโพนันท อันว่าสมเด็จ
พระศรีสรรเพชญ์ กเสด็จมาอยู่ที่นี่ สมเด็จบรมครภวณะมณฑล
สถลโดยยนาถา อนุญาตให้อาตมาทวรมานท่าน ๐ อันจให้
อาตมกษานติโทษา ท่านจงมาให้สมเด็จ พระสรรเพชญ์พุทธ
ทิวากร อันเทพอโลกวิวิรให้อาภา ขษานติโทษาแห่งท่าน เทอญ

อด เถโร นั ภควโต สันตึเก เณสิ ในกาลนั้น อันว่า
พระมหาโมคคัลลา กนำพระญาณาคเข้าไป ในสำนักพุทธบาท
สัมเด็จพระนารายณ์พิตร แด

อด นาคราชา สกตทิพพมานวคนส์ติมุขนิกรวสท-
ตเสวิติ จักกถักขณลักขติ สิวิสอิทสัพพกายิกิมล-
จามิกรวทุณัมปการวิสุทโธททมนชวิราชิติ ภควโต ปาทบั้ง-
กชยมกั วันธิกวา อัจจโย มั ภันเต อัจจมา ยถา
พาลั ยถา มุพหุ ยถา อกุสลั โยหุ ภันเต สัสารวัตติยา
นิทชยามาโน สกายหทยัพพันตเว ติทาย มิัจฉาทิฏฐิจิ-
จณฺฐิตินธการาย ปริโยนัทธวโนชนชวรามรณหิติ นาถิ
ภควนตมนนตคณั น ชานามิ ภันเต ปเทตริหิติ อัคค-
ปุกคปุตมุตตมัม ปุณณกเขตตัม ยตถั อิปัมตทกั ทินนัม
มหัปผลตวั โหติ อิติ บัญชีาย ภันเต อิตทานัม ปริจชชิตวา
ปิ ตัณนิ สรณานิ ปริจชชิตุ น สักโกมิติ กัตติพพวสาณเ
ตึณนิ สรณานิ อัคคเหสิ

ในกาลนั้น อันว่าทศรสรณราชา อันเปเนอศิวราใน
มาคาล * กถวยนหมัตการซึ่งบงกช ทสนชวรา คือพุทธบาท
ยระมก แห่งสมเด็จพระมณายกติกโลกยมกฏ อุตคัมวิสุทร
ชัชวาลย ประจุจวรกาญจนมตา พระภาคบุเขตแห่งสมเด็จพระ

พระสรพชฌัญพุทธเจ้านั้น สรรพชำระด้วยดี มีพระพุทธานา
 ยุคคต อำพดด้วยกัจจกรลักษณะบวร อันนิกรมฤทธกรานา
 คือพระรคแห่งเทพามนุษยทั้งผอง ย่อมสร้องเส่งเพนอัครา พระญา
 ภูเขตศัวราชิราชนั้น ยออัญชวดีกรรมค่างด เดอถบวงบน
 ดีโรเสร์จ กกราบทุดสมเด็จโลกยวิทุ เบญญกฤษฏ์ตั้งนี้
 ข้าแต่สมเด็จพระผู้มีพุทธภากย อันว่าโทษอันมากแห่งข้าพระ
 พุทธเจ้า อันเป็นคนเขลาคนพาด อันไม่หันการบมมีถลาด
 ข้าแต่สมเด็จพระสังฆนายกมนุญนารรกรวิวงษ อันว่าข้าพระพุทธองค์ผู้ใด
 นฤทรเนาในรชนิยารมณ ก็อนิยมิในสังสารจักร แต่มิภักศร
 กตบเปนบดต อยู่ด้วยมีตมนเปนหนักหนา คือมฤจนาทฤษฏี
 อันสถิตศัถ์รอยู่พวยใน กมตหญไทยแห่งอาคมา ข้ากบมิได้
 รู้จัก ซึ่งสมเด็จพระรยูกฤษฏา นัคคอันอุคตมา อันประกอบ
 ด้วยพระอนันตญาณาริคุณ อันไพบุตเปอนันมาก แต่วันจาก
 ชาติชระรามรณ แตเปนที่อดิสรณสถิตสถาน อันว่าท่านอันใด
 บมมีมาก อันบุคตบรจากเปนตังววย ถววยแก่องค์สมเด็จพระ
 พระสรพชฌัญพุทธองค์ใด ท่านนั้นกให้ผลมहिมา ข้าแต่สมเด็จพระ
 อธิกโลกาภรมนารรค ข้าพระบาทแห่งพระพุทธองค์ กชรวา
 หนั้นคงในบัดนี้ ซึ่งสมเด็จพระโมถ์พระองค์นั้น เปนมหาบุคคต
 อันพิเศศ เปนบุญเชครอนันถาเลอศ ว่าประเศอรวิคแต่
 กาลบัดนี้ไป แด

ข้าแต่สมเด็จพระพุทธบรรพชาญาน เจ้าจอมแต่กำเนิดนี้ไปพหน้า
อันว่าข้าพระพุทธองค์ กบลงซึ่งพิศุจริตสันดาน ถวายแต่สมเด็จพระ
ศาสดาจารย์ โลกยนาถ ข้ากบมีอาจเพื่อจะเสด็จได้ ซึ่งพระไตร
สรณาคมนบวร พระญาณาคถิ่งซึ่งพระไตรสรณไตรสถาน เมื่อ
นมัสการสำเร็จกิจ พระญาณาคถิ่งสถิตอยู่ใน พระไตร
สรณาคมเจ้า แด

ขอ สักถา ปาทลปโยธรปตลปรีโยนัทธกนกาลนิ-
ทิมพรุหหาคบับัจกณัตถ์ ปุ่ยมกกุลปติมบับัจจาคคฺคิ
วิราชิต์ อนันูปักปุ่ปญนิตสัจจวิตถลตบชต สกตักขสตั-
จิต์ สัถวารสาครมโหชนิมมุกคชนตาทารณสมัตถ์ สุกฺขี-
ลลิต์ ฆมรทกชณหิตถ์ ปสาเวตวา อมิตร์สัมภารริ-
นิพพตถ์ สัถวารทักขกันณสุลาทิปริทา ปิตสกลโลกกันณ-
วิจรวมทรสปริสตีบัจมานมิวอติมธรวร อัญจิงคสมันนาคค
พหิม ไฉล้ ไฉล้ทวา ปาณาติปาตาทیبับัจจวิชเวรวหิทานิ
สีกขาปทานิ อนุสาสติ

ในกาลนั้น อันว่าสมเด็จพระโลกโมลิตศบวร กบงพระกร
ยงพระหัตถ์เบื่องขวา อันใส่ภานาประเศอรวรทินัก อาจที่จะข้าม
พักพวกสัตว์ทั้งหลาย อันจมแต่ห้วยอยู่ในสมุทรกัมภีร์ สิ่งนี้
คือสังสารทุกข์อนนต สมเด็จพระทศพลบพิตร พระลัษณ

ภิกษุชิตประสัชฐุ อันทนุรพัตดินตุมถ ใต้ภัวยผถแห่งสุจวิต
 ธรรม อันทังเกอดในกัตปอเนก อติเรกด้วยพระหัชถวรางค
 เบญจางคุดยงคยั้งกถัง ประคฺจผกาพถตั้งเทค้อนคฺม ประชุม
 ทังหัดอกบวิสุทธธี อันทุกขึ้นเหนือฟ่างพื้นเศตสุพฺรณ แต่มิตร
 บอคมะขันตฺรเมฆา อันทคฺมให้พัรษาพฺรชตี สัมเด็จพระมหา
 ชีรบวร กเปถังพระพฺทธรสร้่าเนียง ไกรกว่าเสียงกมถนทฺร
 มีองค้อชฺฐาประการ อันทอบคิตด้วยพฺทธรสมภารอนันต อันทนบ
 กัตปบมิได้ แต่ไฟระสนะยังนิก ประคฺจอรระคอดยสฺถตฺตชะต
 รตในช้องกรรมนาดัดควโลกย อันทเคือคฺวอนโลกอนนต เปนคั้น
 ว่าไม้แหงกรรม อันทกล่าวค้อสงสารวัฏฐ พฺรของคักตรสโอิวาท
 ชึ่งพระญานาคราชด้วยสิกษาบท อันทจพึงอดฟั้งเว็น จากเบญจาวิช
 เวรอาชฏ มี่ปราณาคิบาทเปนคอบม แถ

นาควราช สกถเทวมนุสส์หิตาหิตกุดเสณ สัตถหิต
 ปฏิจิตนายเกน นียยานิกส่าสเนน อนุสสิฏฐีไซ้ สาธุ
 ภาเนเต ตถา ปริจจชชิสส์สามิ ยถา มํ ภควา อนุส่าสสิตติ
 ภูตวา สัพพะญุตญตญานวฺจิริวิปปภาหิ วิกสิทฺรตบั้งช
 บตตคัพภนตเร ติคิ นิสวณณณภววิฏฐจนิภนยนมกราชิตี อเนก
 โภภุปฺปณณบั้งภาวปาบียา สัมปฺปณณ ภควโต วัรวทน
 วิกสิทิ สฺวณณนุกเถ สยํ โอิโสเกทวา อัญจ่าสิ

อันว่าพระญาณอุราภิขิตสังสร อันสมเด็จพระนุรนิกรโลกยนาถ
 พระพุทธองค์ศาตในปรโยชนกัถ บมฺเฒเปปรโยชนกแจ้ง แห่ง
 นิกรเทพามานุษ อันอุคบัตติในไตรภพ ผู้ใดอันปรารพปรากฏา
 พุทธองค์ก้นำมาหาปรโยชน พระพุทธองค์โกโปรดให้ โอวาท แก่
 สชนชาติทั้งปวงเสร์จ ด้วยโอวาทแห่งสมเด็จพระเบญญา พระ
 สัทธรรมเทศนามวรา อันจะนำสัตว์อันมาก ให้ออกจากวัฏ
 สงสาร พระญาบดีบาดาตกราบทุกแก่สมเด็จพระสรเพชญ์
 พุทธเจ้าคั้งนี้ ข้าแต่สมเด็จพระพุทธภาคยวงค สมเด็จพระพุทธองค์
 โอวาท ข้าพระพุทธบาทด้วยประการใดกัถ ข้าพระองค์จะตรัสพิช
 ทุจริติ ด้วยคำจริงจิตรอันถึ กมีด้วยประการคั้งนั้น

อันว่าพระญาทฤรรมปฤษฎางคกายนิทร กฤษฎินซึ่งพระ
 พุทธภักตร อันมีบวรลักษณะมะตงค ประคองสุพรรณบงกช
 สมุชติต อันพิภษิตริจิตรุจี้ ด้วยพุทธศิริวิภษิตพิชวรณ
 คือพระสรพัญญุตญาณพิเคศ โสภนาพระเนตรยुकคต กฤษณ
 พรณมตกรการ ปานบักษภมรมฤอุกรยुकคต อันดำกตกรตา
 ปทุมมาพรวณรัตตางค แดพุทธทวยางคเนตรดำเลอศ อันประเสอรวติ
 สารีทธี ด้วยพระวิธานุภาพนุญา อันคนนาด้วยโกฎิอันมาก
 พระญาณากกราบหมัดการ แด้วกประคิษณานอยุในทั้นั้น แด
 อกุ ภควา ภิชุสังปริวูตโต อนาถบิณชีกักสังสร นิเวสัน
 อักคมาสี ในกถานั้น อันว่าสมเด็จพระบรมโมตี ศรีโลกา
 กรสรณรรค มีนิกรอรหันตสระพรั้งพร้อม หมัดการด้อมเปน

บริวาร ก่อตั้งไปสู่สถานคฤหาสน์ แห่งอนาถบิณฑิกคฤหบดี
มหาเศรษฐีอันนิมนต์ สัมเด็จพระอนันตญาณเจ้านั้น แล
ออก อนาถบิณฑิกโก ก็ ภาณีเต อติทิวา อากคัตถาคิ อาห
อันว่าอนาถบิณฑิกะเศรษฐี กราบทูลถามคัจฉะยงอรก แต่
สัมเด็จพระสรรเพชญ์องค์นี้ ข้าแต่พระองค์ผู้มีพระภาคยุดตมา แล
สัมเด็จพระอนันตญาณอาจารย์เจ้า เล็งจมาบมีเข้าสายยั้งนัก เหตุ
การณลักษณะดั่งงฎา

อัสสามิ เสด็จฐิ โมคคัลลานัสส นัน โพนันทัสส สังคาม
อโหสิติ อันว่าสัมเด็จพระมา นาวรณญาณาวิสารัท กถารัต
ซึ่งพระพุทธฐิกกา แก่อนาถบิณฑิกะดั่งนี้ ตูรามหากฤหบดี
วันนี้มีสังครามมहिมา แห่งแดนทงโมคคัลลา แตนาคราชานันโท
ปนนท มีค้วยประการกตดั่งนี้เสด็จ พระตถาคตจึงเสด็จมา
สู่คฤหาแห่งท่าน เวตถากตดั่งนี้ แล

กัสส ภาณีเต ชโย กัสส ปราชโยติ อาห อันว่าอนาถ-
บิณฑิกะเศรษฐี กกราบทูลถามคัจฉะยงอรก สัมเด็จพระสรรเพชญ์
ดั่งนี้ ข้าแต่สัมเด็จพระผู้มีพระภาคยบวรา อันว่าความวิชยา
มีแก่ผู้ใด อันว่าความอะปรเวไสยมีแก่ผู้ดั่งงฎา

กิมจาปี โส มหานภาโว อาสิวโส ททมิทโต
โมคคัลลานเนน ทมิโต คณฺฑปาโท วีย นิพพิตตํ ปัตโต
นียยานิกสาสเนสกัตถานํ ปติฏฐิจิโต ตถาคตัสส อิตถานํ
โอรสปัตถภาวอุปันเนตติ อาห

อันว่าสมเด็จพระบรมนารถค้ำชดา แห่งกมเลณทราภรรณคน
 สกตโดยกฤณา อันเป็นภาณพินธุสรพชัญ กครัตอรรณ
 ตังงนี้ ชัดกัษณประกาศ แก่อาณาณินจิกะคฤหบดี มหา
 เศรษฐีพุทธุบาสกุดคมา อันว่าพระญาณันโทปนันท อันเป็น
 อาเลียรพิศ อันมีบริทธิพดพหตพะธา มหิมานูภาพนิก
 อันจักทวรมานกำรอตมมาน แดแต่คงโมคคัตถานทรมานได้ ด้วย
 กำไรพดพหตมหิทธิ พระญาณาคันนิกหาพิศบมิได้ ประจุงไซ
 แดได้เดือน อันเกตุอันอยู่ในแผ่นธรณี แลราชาบถักขังค กตั้ง
 ชั่งอาคมภาพไว้ ในพระโคตรธรรมาคมม อันอุคตัมในพระสาชนา
 กวันในเบญจาวริเวร อันจนำเจญแห่งอาตมา ออกจากภวไตรยา
 สงสารวัฏฐ กน้อมมาซึ่งกระช้อาตมา แห่งนาคว่าเปนพุททก
 อันกำเนอคในอุรธรา แห่งพระคตาคัน แด

ทำ สุทวา เสฎฐีจี้ เหวรูปี่ มหานุภาวี่ นิยยานิกสาสน์
 อติปลั้ทิกวา สัตทาห์ พท้อปมูชานัน บัณจันัน ภิกขุส-
 ตานัน มหาสัการสมานัน กิตวา เหว มหานุภาวี่สัส เถรัสส
 สัตทาห์ สักการี อกาสิ

อันว่ามหาเศรษฐี ได้ลัดคัมซึ่งพระพุทฐัญญาบวร แห่ง
 สมเด็จพระวรวพากยา กจำเรอญสรัทธาเหลืออมได้ ในบรม
 พุทธศาสนนา แดเปนนียยานิกะธรรม อันจะนำสรพสัตวอันมาก
 ให้เจญจากวัฏฐทุกขา แดมีพะหะวานุภาพทงมวด มีสระภาพ

บงกควรคังนี้ แถ้วเศรษฐ์เข้าประวัติกติ ด้วยโสรมะนัตถ
 สรัทธา สรรพบุไซประณาดิเรก ทักษิณาทานอนเณกานา
 แก่พระสาพกเบญจสัค มีองค์สมเด็จพระสุคตชาประธาน ดั้น
 สับควารสัมฤทธิ์ กประพฤคทิสักการบฐา พระมหาโมคคัลลิตานะ
 อันอุคตัม อันธมัมบรมฤทธธานภาพอนันมาก กัดันทิพัสภาค
 สับควาร กมีด้วยประการคังนี้ แถ

เตน การเณน เอตทักคั ภิกขเว มม สาวกานัน อิทธีมนันตานิ
 ยทิท โมคคัลลิตานติ ทุคิตยานเณ ถเปสิ เหตุคังนัน อันว่าสมเด็จ
 พระมหาสุทรยา กคังพระมหาโมคคัลลิตานะเถระไว้ ในอรรค
 สักกานะทุคิตยา ด้วยพระพุทฐ์กาบวร ว่าคุกรสังฆคณะคิษะยา
 อันว่าแสดง โมคคัลลิตานะนี้ประเสอรรฐิ เถอศกกว่านิกธสาวกทั้งหลาย
 ยอติยังด้วยฝ่ายวิทธิ แถ

ตัสสั คุณิ ปกาเสณโต สัตถา อาห อันว่าสมเด็จมหา
 มุเนศวระ โลกการยบพิตร เมื่จะประกาศิตซึ่งคุณวระ
 แห่งพระมหาโมคคัลลิตานะเถระ ก็ครวัศพระคาถา แก่พระภิกษ
 ภิขรณันนยาทิตังนัน

ทเมตวา โย อทินันตานิ นาคาทินัน มหาปเถ

ถเปสิ ทัง มหาวิริ นมิมันตุ สิวสาธไวติ

ครุภิกษุภิกษุนี้ทั้งหลาย หมายอันมีธรรมราชา อันว่า
 พระมหาโมคคัลลิตานผู้ใด ธทรมานได้ ซึ่งสัตถวงทั้งหลาย หมายมี
 ต้นว่านาคราช อันมีวิทธิอำนาจมะโฬฬาร อันบุทคผู้อันจทรมาน

บมิได้ ชกตั้งสัตวทองหลายไว้ในมรรคา อัยฆวางโคคตมา
ประเศอรวิ อันเดอศตำมรรคา สาชโว คุราสาธุสับบุษุ พุทช
บาสกอุบาสิกา อันว่าท่านทองหลาย จงตั้งจิตรควายนมัสการ
ซึ่งพระมหาโมคคัลลานเถรนั้น อันเขามีศรรพความเพียร สักก็ด้วย
เสียรแห่งอาตมา ด้วยใจสรทธานิดีแห่งท่านทองปวง เทอญ

นันทโศภนัทศุคร นินฺทิตฺติ อันว่าถักษณศุครอันพรรณนา
นันทโศภนัทศุครเสียรพิศ อันสมเด็จพิชิตมารเจ้ามัทธ เสรีจ
บริบรณพระธรรมเท้านี้ แด

พุทฺธสิริทีเถเรน สังคายิตี นันทโศภนัทศุคร นินฺทิตฺติ
เถโร อันว่าพระมหาเถร อันเป็นพระชินนโรรส่า พุทฺธสิรินาม
ผู้ชื่อพระมหาพุทธศริกิธำแดง สังคายิตี แดแต่สติษฐุพจนมค
สติษฐุ ให้เกลี้ยงเกลาในบทพระบาท นันทโศภนัทศุคร
อันมีในนันทโศภนัทศุครนินฺทิตฺติ กถาเรจในค่านานนิตาน
อิตี เมาะ อิมินา ปกาเรน ด้วยประการดั่งนี้ แด

อหิ สิริปาไลนาม เทส ชน่าน ปสทาทย นันทโศ
ภนัทศุคร นินฺทิตฺติ พุทฺธสิริทีเถโร สัตถิกมาถ สังคายามิ
อหิ อันว่าข้า สิริปาไล ผู้ชื่อพระมหาสิริปาถประกาศ
นาวจท โดยพระนามแต่บรรพาทับรรพชช ครั้นนิวัตินิเวศน
เป็นกระษัตริย์เพคะว่า ชัมมิชเปสัสชเยฐฐุสริยวสันนาม ชื่อเจ้าฟ้า
ธรรมธิเบศร ไชยเชษฐสริยวงษ สติครทียงคฤงฆาร วงษ์วรสถาน
มกต คำกลเป็นฝ่ายหน้า แดข้านี้กถาแดงบท สังคายามิ

แต่งสติยฐพจนคำสยาม สติยฐ์ ให้เกลี้ยงเกลาตามในพระบาท
 นันทโพนนทศัตถ์ ซึ่งมี โพนนทพิศตุ พหุสัมผัสส์ถัก
 แด่มบถสัมผัสส์อะนเรชญ ปล้ำทาย เพื่อจ้ให้จำเรชญปริธา
 ภิรมย เตล์ ชน่าน แห่งนิกรสร่มณพราหมณา แดเสวกามาตย
 ราชบัณฑิตย โสวัตติกมาต เปณถนิมรัตนภิรยฐิตกัรรณา แห่ง
 เมธาในโลกยนี้ แด

๑	นนโท	พ่ายสิคยช้าย	ภควา
	ประนทะ	นาเคนทรา	กราบเกล้า
	สูตร	ที่ขนิภายถ่า	ทเรตศ
	บริบรณ	ธรรมพระเจ้า	เทศน์ไว้ควรยอ ะ
๑	เจ้าฟ้าธรรม	ท่านแท้	พยายาม
	ชิเบศร	กุมารนาม	บอกแจ้ง
	ไชยเชษฐ	บัญญัติคาม	ภิรภาพ
	สุริยวงษ์	ทรงแต่งแก่ง	กล่าวเกลี้ยงนนโท ะ

พระบาทนันทโพนนทสูตรนี้ พระมหาพุทธสิริเถรเจ้าแต่งไว้
 แต่ก่อน บ่มีได้ตั้งพุทธจักรไว้ ว่าเมื่อแรกแต่งพระบาทนี้สำเร็จนั้น
 พุทธจักรได้เท่านั้นเท่านั้น แดเจ้าฟ้าทรงพระผนวชกรมขุนเสนา
 พิทักษ์ มาทรงแต่งเป็นหนังสือความคำประดับครั้ง เมื่อสำเร็จนั้น
 พระพุทธจักรวางไปแล้วได้ ๒๒๗๗ ปีกับ ๓ เดือน ในวาร ๑๓๗
 ทศิยาลาษมีโรงนักศึกษ์รัฐศก จุฬจักราช ๑๐๗๗ ศก แต่แต่ง

นินโทปนันทสูตร คำหลวง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงแต่งตั้งเพื่อความคำประดับในครั้งนั้น แต่จะรู้ว่าว่างอยู่นั้นจะไกลกันสักสิบปีนั้นนับมิได้แจ้ง

เมื่อแรกแต่งพระมหาชาติคำหลวงนั้น จุดสักกราชได้ ๗๔๔ ศก แต่งนินโทปนันทสูตรคำหลวงครั้งนั้น จุดสักกราชได้ ๓๐๗๗ ศก ว่างกันอยู่ถึง ๒๕๔ ปี

นินโทปนันทสูตร ที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีอยู่ในพระคัมภีร์ที่ชนิกายสังฆนิกายนิกายเถรวาทก่อน นินโทปนันทสูตรอันมีในพระอรรถกถาแก่พระคัมภีร์อุปทานัน อันพระมหาพุทธสิริเถระเจ้าแต่งเป็นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีได้ตั้ง เอวัมเมก่อนเดอญ บุคคลผู้มีปัญญาอย่าพึงสงสัยได้ว่า นินโทปนันทสูตรนั้นนอกคำพระอรหันต์แต่บอกสังคายนาย นินโทปนันทสูตรนี้มีในสังคายนายแท้จริง แต่

ข้าพระพุทธเจ้า นายตั้ง } นายสง่า } ชุบพระบาท นายทองชูบเพื่อความ

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดยด้วยผู้สามครั้ง จึงตั้งสำนักเชื่อมครั้งหนึ่ง จึงเขียนพระอักษร แล้วจึงตั้งสำนักเชื่อมอีกสามครั้ง แม้ว่าจะต้องห้ามได้ลบเลือนเดอญ อย่าง โบกด้วยผู้แต่สำนักเชื่อมนี้ของหลวงโซฎฐิกนอกราชการทุกเกล้าทุกกระหม่อมถวาย

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้หนัก ๒/๓ ๒/๒

ประกาศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการจัดพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน
ประจำปี ๒๕๕๖

เพื่อให้การจัดพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน ประจำปี ๒๕๕๖ ณ วัดพระธาตุเชิงชุมวรวิหาร ตำบลธาตุเชิงชุม อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร เป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงเห็นสมควรแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการจัดพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน ประจำปี ๒๕๕๖ ดังผู้มีตำแหน่งและนามต่อไปนี้

๑. นายสภาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	กรรมการที่ปรึกษา
๒. อธิการบดี	กรรมการที่ปรึกษา
๓. ที่ปรึกษาด้านศิลปวัฒนธรรม (รองศาสตราจารย์จุมพล รอดคำดี)	กรรมการที่ปรึกษา
๔. นายสภาคมนิสิตเก่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์	กรรมการที่ปรึกษา
๕. รองอธิการบดี (รองศาสตราจารย์ นายแพทย์เจษฎา แสงสุพรรณ)	ประธานกรรมการ
๖. รองอธิการบดี (รองศาสตราจารย์ นาวาอากาศเอก นายแพทย์เพิ่มยศ โทศลพันธุ์)	รองประธานกรรมการ
๗. ผู้ช่วยอธิการบดี (รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ ฉันทวิลาสวงศ์)	กรรมการ
๘. ผู้ช่วยอธิการบดี (อาจารย์รศ.นารณณ์ วีรวรรณ)	กรรมการ
๙. ผู้อำนวยการฝ่ายบริหาร คณะแพทยศาสตร์	กรรมการ
๑๐. ผู้อำนวยการฝ่ายบริหาร คณะทันตแพทยศาสตร์	กรรมการ
๑๑. ผู้อำนวยการฝ่ายบริหาร คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี	กรรมการ
๑๒. ผู้อำนวยการฝ่ายบริหาร คณะสัตวแพทยศาสตร์	กรรมการ
๑๓. ผู้อำนวยการฝ่ายบริหาร คณะเภสัชศาสตร์	กรรมการ
๑๔. ผู้อำนวยการฝ่ายบริหาร คณะวิทยาศาสตร์	กรรมการ
๑๕. ผู้อำนวยการฝ่ายบริหาร คณะวิศวกรรมศาสตร์	กรรมการ
๑๖. ประธานสภาคณาจารย์ หรือผู้แทน	กรรมการ
๑๗. นายกสโมสรอาจารย์ หรือผู้แทน	กรรมการ
๑๘. ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตจุฬาฯ ฝ่ายประถม	กรรมการ
๑๙. ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตจุฬาฯ ฝ่ายมัธยม	กรรมการ
๒๐. ผู้อำนวยการสำนักงานวิทยทรัพยากร	กรรมการ
๒๑. ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนกิจและนิสิตเก่าสัมพันธ์	กรรมการ
๒๒. ประธานกรรมการดำเนินการสหกรณ์ออมทรัพย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำกัด	กรรมการ
๒๓. ผู้อำนวยการสำนักงานจัดการทรัพย์สิน	กรรมการ
๒๔. ผู้อำนวยการสำนักบริหารกิจการนิสิต	กรรมการ
๒๕. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิราวรรณ แลงเพ็ชร	กรรมการ
๒๖. ผู้อำนวยการศูนย์บริหารกลาง	กรรมการ
๒๗. ผู้อำนวยการฝ่ายปฏิบัติการอาคารสถานที่	กรรมการ

๒๘. ผู้อำนวยการศูนย์บริหารกลาง	กรรมการ
๒๙. ผู้อำนวยการสำนักบริหารศิลปวัฒนธรรม	กรรมการ
๓๐. หัวหน้ากลุ่มภารกิจสารนิเทศ ศูนย์สื่อสารองค์กร	กรรมการ
๓๑. นางเพชรฯ ภูริวัฒน์	กรรมการ
๓๒. นายทวี กาญจนภู	กรรมการ
๓๓. ผู้ช่วยอธิการบดี (รองศาสตราจารย์ ดร.อนงค์นาฏ เดกิงวิทย์)	กรรมการและเลขานุการ
๓๔. หัวหน้ากลุ่มภารกิจสารบรรณ พิธีการ และกิจการพิเศษ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๓๕. นางสาวชุตินา แสงจันทร์	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๓๖. นางรัตนา ยังยืนยง	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๓๗. นางสาวอังศวีร์ เครือแก้ว	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไปจนกว่าจะเสร็จสิ้นภารกิจ

ประกาศ ณ วันที่ ๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๖

(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ภิรมย์ กมลรัตนกุล)
อธิการบดี

พิมพ์ที่โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย [๕๗๐๑-๐๙๙/๑,๒๐๐/(๒/๒)]

โทร. ๐-๒๒๑๙-๓๕๕๗, ๐-๒๒๑๙-๓๕๖๓

นางศรินทิพย์ นิมิตรมงคล ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา พฤศจิกายน ๒๕๕๖

<http://www.cuprint.chula.ac.th>